

# بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور

## ۲۵. بخش هوافضا

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی  
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

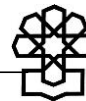
کد موضوعی: ۲۸۰  
شماره مسلسل: ۱۴۶۸۴

بهمن‌ماه ۱۳۹۴

## به نام خدا

### فهرست مطالب

۲.....	چکیده
۳.....	مقدمه
۵.....	فصل اول - نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۳۲.....	فصل دوم - درآمدهای پیش‌بینی شده از فعالیت‌های بخش هوافضا
۳۹.....	فصل سوم - بودجه شرکت‌های (بنگاه‌های) دولتی حوزه هوافضا
۴۲.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۴۵.....	منابع و مأخذ



بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور  
۲۵. بخش هوافضا

راهبردهای پیشنهادی برای بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ در مجلس شورای اسلامی

در راستای ارتقای کارایی و اثربخشی بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به سال‌های گذشته پیشنهاد می‌شود که نمایندگان و کمیسیون‌های محترم به موارد زیر تمرکز نمایند:

– **مبانی قانونی:** بررسی شود مبنای قانونی برآورد منابع و مصارف در بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی چیست؟

– **تغییر هزینه‌ها:** آیا مجموعه اعتباراتی که در هریک از بخش‌های تخصصی (مانند مسکن، حمل‌ونقل، آموزش، بهداشت و...) پیش‌بینی شده است برای انجام وظایف آن حوزه (نه دستگاه) کافی است؟ دلیل تغییرات اعتبارات نسبت به سال قبل در هریک از بخش‌ها چیست؟

– **عدم قانونگذاری جدید:** در بررسی احکام بودجه، احکامی که درصدد قانونگذاری جدید یا اصلاح قوانین دائمی در لایحه هستند حذف شوند و همچنین مجلس از ارائه پیشنهادهای جدید از این دست اجتناب کند تا مانع از درهم‌ریختگی نظام قانونی و حقوقی کشور شود.

– **عدم ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای:** مجلس از ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای به‌خصوص ردیف‌های ذیل قوه مجریه اجتناب کند که این امر ناقض صلاحیت نظارتی مجلس و نقض تفکیک قواست.

– **اعمال اصلاحات بودجه‌ای توسط دولت:** در نهایت اینکه، مجلس به‌جای اینکه خودش برای اصلاح لایحه بودجه دست به کار شود، با بررسی راهبردهای بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی، ظرفیت سیاسی و حقوقی لازم را برای اصلاح بودجه توسط دولت فراهم نماید.<sup>۱</sup>

۱. برای اطلاعات بیشتر در این مورد به گزارش‌های «قواعد ناظر بر ارائه پیشنهادهای بودجه‌ای» به شماره مسلسل ۲۳۰۱۴۶۶۱ و «مجلس و بودجه: راهبردها و رویکردها» شماره مسلسل ۲۳۰۱۲۸۷۲ مراجعه شود.

## چکیده

بررسی بودجه بخش هوافضای کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد حجم اعتبارات برنامه‌ای هوافضا با ۲ درصد کاهش نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به حدود ۳۰۲۱ میلیارد ریال رسیده است که این رقم حدود ۰/۱ درصد از بودجه منابع عمومی دولت است. اگر اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای در ردیف‌های متفرقه به اعتبارات این بخش افزوده شود، کل اعتبارات بخش هوافضای کشور به حدود ۹۴۹۱ میلیارد ریال می‌رسد که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ حدود ۰/۶ درصد رشد نشان می‌دهد و معادل ۰/۳۵ درصد از بودجه عمومی دولت می‌باشد.<sup>۱</sup> اعتبارات برنامه‌ای در حوزه فضایی با رقم ۱,۳۹۲ میلیارد ریال، در مقایسه با قانون بودجه سال قبل حدود ۲ درصد افت داشته است. همچنین اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی به انضمام ردیف‌های اعتباری متفرقه در حدود ۷,۸۶۲ میلیارد ریال برآورد شده است که در مقایسه با قانون بودجه سال قبل رشد ۳ درصدی داشته است. اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) نیز در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مبلغ ۳۱۶ میلیارد ریال می‌باشد. همچنین اعتبارات برنامه‌ای در حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ با رقم ۱,۳۱۳ میلیارد ریال، در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴ حدود ۱۹ درصد افت داشته است. از مجموع درآمدهای بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، مبلغ ۱,۹۰۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که نسبت به سال گذشته از رشد ۹ درصدی برخوردار بوده است؛ در این میان، مجموع سهم درآمد حوزه فضایی حدود ۱,۱۷۰ میلیارد ریال، حوزه هوافضا (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) حدود ۱۰۰ میلیارد ریال و حوزه هوایی حدود ۶۳۹ میلیارد ریال می‌باشد. براساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، از مجموع شرکت‌های بخش هوافضا رقم ۵۶۱ میلیارد ریال از پنجاه درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی برآورد شده است که نسبت به قانون بودجه سال گذشته حدود ۲۸ درصد رشد داشته است.

نگاهی به لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی عمدتاً در بخش حاکمیت، نظارت و خدمات در حوزه حمل‌ونقل هوایی هزینه شده‌اند. از طرفی کاهش ۲۵ درصدی مجموع اعتبارات حمل‌ونقل هوایی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴، با توجه به سیاست‌های آزادسازی و شرایط پساتحریم و نیاز به توسعه فرودگاه‌های سودده در کشور همخوانی ندارد. همچنین با توجه به بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده، دولت می‌تواند از محل صندوق توسعه ملی به توسعه ناوگان حمل‌ونقل هوایی خود اقدام کند. بازگشت شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) نیز

۱. لازم به ذکر است یکی از ردیف‌های اعتبارات بودجه متفرقه، ذیل وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات، با رقم بیش از چهار برابر اعتبارات حوزه فضایی با ماهیت دوگانه فضایی - غیرفضایی، سبب ابهام و بی‌نظمی در محاسبات و تحلیل اطلاعات شده است.



علیرغم مغایرت با اهداف اصل چهل و چهارم قانون اساسی، اقدامی در جهت ارتقای این شرکت هواپیمایی در شرایط کنونی ارزیابی می‌شود.

اعتبارات حوزه فضایی کشور در دو سال اخیر با تغییر رویکرد فضایی بیشتر در حوزه توسعه فناوری‌های کاربردی و زیرساخت‌های ارتباطی متمرکز شده است. لازم به ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ ردیف «حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نیازمند بازنگری و اصلاح می‌باشد. همچنین بخشی از منابع مالی ناشی از تصویب قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات از سوی مجلس شورای اسلامی، می‌تواند در حوزه فضایی هزینه شود. لازم به ذکر است به‌منظور همگرایی اجرای سیاست‌های کلان حوزه فضایی دبیرخانه شورای عالی فضایی براساس ماده (۴) اساسنامه شورای مربوطه، به ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات بازگردد.

## مقدمه

به‌طور کلی بخش هوافضا کشور، شامل کلیه نهادها و عواملی است که به نحوی در امر شناسایی و بهره‌برداری از هوا و فضا جهت کاربردهایی نظیر فعالیت‌های رسانه‌ای و مخابراتی، تصویربرداری و حمل‌ونقل مشارکت دارند. فعالیت‌های بخش یادشده حوزه‌های آموزش و پژوهش، اکتساب و توسعه فناوری، فعالیت‌های صنعتی و ارائه خدمات را در بر می‌گیرد و از مهمترین خصوصیات آنها این است که به‌دلیل سرعت بالای تحولات فناورانه و کم بودن فاصله تحقیقات تا پیاده‌سازی صنعتی، می‌توان بخش هوافضا را کاملاً دانش‌بنیان دانست. این بخش علاوه بر ظرفیت‌های خود، به‌عنوان یکی از عناصر توسعه‌یافتگی و اقتدار کشور به شمار می‌رود و سرریز این فناوری نقش بسزایی در توسعه‌های سایر حوزه‌های راهبردی نظیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، گردشگری، حمل‌ونقل و همچنین دیگر فناوری‌های اولویت‌دار دارد.

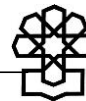
از منظر اسناد بالادستی کشور فناوری هوافضا به‌عنوان یکی از اهداف بخش نظام علم و فناوری و در اولویت «الف» فناوری در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ قرار گرفته است که در آن به دستیابی به جایگاه نخست علمی و فناوری بخش هوافضا در منطقه تأکید شده است. از سوی دیگر بخش هوافضا در قانون برنامه پنج‌ساله پنجم (ماده ۴۷) حوزه فضایی و مواد (۱۶۱) و (۱۶۶) حوزه هوایی و لایحه احکام مورد نیاز اجرای برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران نیز مورد توجه قرار گرفته است. همچنین به‌منظور پیشتازی در عرصه علم و فناوری، بخش هوافضا مشمول اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری می‌شود.

با عنایت به موارد فوق و با توجه به رشد سریع مخابرات ماهواره‌ای، پیش‌بینی چندین برابر شدن بازار درخواست مشاهده زمین تا سال ۲۰۲۰، تخمین بازار بیش از ۳۰۰۰ میلیارد دلاری هواپیماهای تجاری در بیست سال آینده و حجم عظیم و رو به رشد خدمات هوانوردی مؤید اهمیت اقتصادی موضوع می‌باشد. علاوه بر آن، دانش‌بنیان بودن بخش بزرگی از فعالیت‌های این فناوری و ارزیابی بازار کار چند میلیون نفری آن در منطقه، اهمیت اقتصادی آن را مضاعف کرده است. نقش فناوری هوافضا در ارتقای اقتدار و امنیت ملی، پیشرانی علم و فناوری در دیگر زمینه‌ها و منافع حاصل از سرریزهای فناوری‌های توسعه‌یافته یا بومی‌سازی شده به دیگر بخش‌ها نیز از جمله عواملی هستند که فناوری هوافضا را در سطح جهانی به یک بخش راهبردی تبدیل کرده است. برخی ویژگی‌ها، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خاص جمهوری اسلامی ایران، همچون سرزمین پهناور و موقعیت ممتاز ژئوپلیتیکی با توجه به راهبردهای بلندمدت، سرمایه‌گذاری‌های کلان و رقابت شدید کشورهای منطقه، ضرورت توجه ویژه به این بخش را نمایان می‌سازد.

مهمترین نهادهای سیاستگذار و اجرایی کشور در بخش هوافضای غیردفاعی عمدتاً وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری و همچنین معاونت علمی و فناوری نهاد ریاست جمهوری می‌باشند. در حوزه هوایی عمدتاً موضوعات مرتبط با ساخت و تولید و تأمین تجهیزات برعهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و موضوعات مرتبط با حمل‌ونقل هوایی و خدمات، شامل بخش‌های حاکمیتی، نظارتی و تصدیگری برعهده وزارت راه و شهرسازی می‌باشند. در وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح به‌عنوان شرکت مادر تخصصی وابسته به وزارتخانه در این راستا فعالیت دارد. همچنین این سازمان دارای زیرمجموعه‌های شرکت صنایع هواپیمایی ایران (صها)، شرکت پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران (پنها)، شرکت صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) و شرکت صنایع هوایی قدس می‌باشد.<sup>۱</sup> در وزارت راه و شهرسازی سازمان هواپیمایی کشوری نهاد حاکمیتی و نظارتی این حوزه و شرکت فرودگاه‌های کل کشور و همچنین شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) از جمله نهادهای متصدی هستند که در این بخش فعالیت دارند. در حوزه فضایی کشور شورای عالی فضایی کشور به‌عنوان نهاد بالادستی در حوزه سیاستگذاری، نظارت و برنامه‌ریزی در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری قرار گرفته است<sup>۲</sup> و فعالیت‌های اجرایی در بخش فضایی کشور

۱. لازم به ذکر است که خروجی‌های سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح و صنایع وابسته، مصارف مشترک در حوزه‌های دفاعی و غیردفاعی دارند که با توجه به تمرکز یکی از محورهای این گزارش در رابطه با درآمدها و اعتبارات در حوزه ساخت و تولید صنایع هوافضایی، تمام بودجه این سازمان و صنایع وابسته در بررسی لایحه بودجه بخش هوافضای سال ۱۳۹۵ لحاظ شده است.

۲. لازم به توضیح است بنا به تصویب هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۵ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۱،۴۸۰۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۳/۲۴ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به استناد تبصره «۱» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات



ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات توسط سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه فضایی ایران (شامل پنج پژوهشکده مکانیک، مواد و انرژی، سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی، سامانه‌های ماهواره و رانشگرهای فضایی) می‌باشد. لازم به ذکر است پژوهشگاه هوافضا که قبلاً ذیل پژوهشگاه فضایی ایران قرار داشت، از سال ۱۳۹۳ براساس تصمیمات شورای عالی اداری، از این سازمان منفک شده و مجدداً به ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بازگشت. لذا با توجه به این مسئله در گزارش حاضر بودجه نهادهای ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه هوافضا، به صورت مجزا از اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی لحاظ می‌گردد.

در گزارش حاضر ابتدا در فصل اول به بررسی اعتبارات برنامه‌ای و اعتبارات متفرقه سه حوزه فضایی، هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) و هوایی و همچنین عملکرد ۹ ماهه اعتبارات برنامه‌ای و متفرقه حوزه فضا ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ پرداخته می‌شود و در ادامه به دستگاه‌های بخش هوافضا که مشمول اعتبارات موضوع اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری شده‌اند، اشاره می‌شود و در پایان فصل کل اعتبارات بخش هوافضا و درصد آن از اعتبارات بودجه عمومی کشور محاسبه می‌گردد. در فصل دوم درآمدهای پیش‌بینی شده از فعالیت‌های دستگاه‌های بخش هوافضا و همچنین عملکرد ۹ ماهه ردیف‌های درآمدی حوزه فضایی ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۴ بررسی می‌شود و در فصل سوم بودجه شرکت‌های دولتی بخش هوافضا تحلیل می‌گردد و در ادامه بررسی بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده مورد توجه قرار می‌گیرد. این گزارش با جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهایی در ارتباط با بودجه بخش هوافضا در سال ۱۳۹۵ به پایان می‌رسد.

### فصل اول - نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

در این فصل سعی شده است که نمایی از وضعیت اعتبارات بخش هوافضا مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس در بخش‌های اول تا چهارم اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی و عملکرد ۹ ماهه اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضا ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴، حوزه هوافضا (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) و حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بررسی می‌شود، در بخش پنجم تا هفتم اعتبارات برنامه‌ای متفرقه دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا و عملکرد ۹ ماهه اعتبارات متفرقه حوزه فضا ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ تحلیل می‌شود. در ادامه به دستگاه‌های بخش هوافضا که مشمول اعتبارات

---

اساسنامه شورای عالی فضایی تصویب شد که براساس ماده (۴) دبیرخانه شورا در سازمان فضایی ایران ایجاد و تشکیلات، نیروی انسانی و اعتبارات مورد نیاز با رعایت تبصره «۲» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مصوب ۱۳۸۲، در آن سازمان پیش‌بینی می‌شود.

موضوع اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری شده‌اند، اشاره می‌شود و در بخش آخر نیز به کل اعتبارات بخش هوافضا و درصد آن از اعتبارات بودجه عمومی کشور پرداخته می‌شود.

#### ۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی

در جدول ۱، اطلاعات مقایسه تطبیقی سرجمع اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نشان داده شده است.

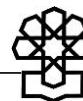


جدول ۱. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۴			لایحه سال ۱۳۹۵		
		هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۴	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵
۱	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)	۰	۰	۰	۳۱,۰۰۰	۰	۳۱,۰۰۰
۱۳۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه توسعه فعالیت‌های فضایی و حفظ نقاط مداری	۰	۰	۰	۳۱,۰۰۰	۰	۳۱,۰۰۰
	راهبري و تدوين برنامه‌های حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور	۰	۰	۰	۱۶,۰۰۰	۰	۱۶,۰۰۰
	راهبري و تدوين برنامه‌های ساخت ماهواره ملی	۰	۰	۰	۱۵,۰۰۰	۰	۱۵,۰۰۰
۲	پژوهشگاه فضایی ایران	۱,۱۱۳,۶۸۸	۱۸۰,۰۰۰	۱,۲۹۳,۶۸۸	۱,۱۳۵,۰۵۶	۸۵,۰۰۰	۱,۲۲۰,۰۵۶
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۵۱۶,۸۴۳	۰	۵۱۶,۸۴۳	۵۶۵,۳۰۰	۰	۵۶۵,۳۰۰
	ارتقای فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های انتقال مداری و پیش‌رانش فضایی	۰	۰	۰	۵۴,۵۴۳	۰	۵۴,۵۴۳
	ارتقای فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های فضایی (حسگرهای فضایی و آیروترمودینامیک)	۰	۰	۰	۳۶,۳۶۱	۰	۳۶,۳۶۱
	ارتقای فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های فضایی (عملگرها، مکانیسم‌ها و رانشگرهای فضایی)	۰	۰	۰	۳۶,۳۶۱	۰	۳۶,۳۶۱
	ارتقای فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های فضایی (مولد انرژی، مواد و آلیاژهای نوین ذخیره انرژی)	۰	۰	۰	۳۶,۳۶۱	۰	۳۶,۳۶۱
	ارتقای فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های ماهواره‌ای	۰	۰	۰	۳۶,۳۶۱	۰	۳۶,۳۶۱
	انجام پروژه‌ها و طرح‌های فناورانه فضایی	۰	۰	۰	۳۶,۳۶۱	۰	۳۶,۳۶۱
	انجام کنترل و تضمین کیفیت پروژه‌های فضایی	۰	۰	۰	۱۸,۱۸۰	۰	۱۸,۱۸۰
	برنامه‌ریزی، طراحی، ساخت، تست، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه بلوک انتقال مداری	۰	۰	۰	۷۴,۴۲۶	۰	۷۴,۴۲۶
	برنامه‌ریزی، طراحی، ساخت، تست، پرتاب و بهره‌برداری از ماهواره‌های سنجش بومی	۰	۰	۰	۹۰,۹۰۲	۰	۹۰,۹۰۲
	برنامه‌ریزی، طراحی، ساخت، تست، پرتاب و بهره‌برداری از ماهواره‌های مخابراتی بومی	۰	۰	۰	۱۲۷,۲۶۴	۰	۱۲۷,۲۶۴

شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۴			لایحه سال ۱۳۹۵			درصد رشد
		هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۴	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	
	طراحی و ایجاد سامانه‌های کاربردهای فضایی	۰	۰	۰	۱۸،۱۸۰	۰		
۱۳۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت‌های فضایی	۰	۰	۰	۱۵۴،۴۱۳	۰	-	
	ایجاد و توسعه آزمایشگاه‌های مورد نیاز	۰	۰	۰	۹۰،۴۱۳	۰		
	ایجاد و توسعه ساختمان‌های پژوهشی فضایی، آموزشی و فناوری مورد نیاز	۰	۰	۰	۶۴،۰۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۰	۱۶۰،۰۰۰	۱۶۰،۰۰۰	۰	۸۵،۰۰۰	-۴۷	
۱۳۲۰۱۸۰۰۵ ۱۰۵۲۱۰۶۲	تأمین فضای پژوهشی	۰	۸۵،۰۰۰	۰	۰	۱۰۰،۰۰۰		
۱۳۰۲۰۱۸۰۰۸ ۱۰۵۰۲۰۴۱	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۰	۷۵،۰۰۰	۰	۰	۷۵،۰۰۰		
۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۵۱۶،۸۴۳	۰	۵۱۶،۸۴۳	۴۱۵،۳۴۳	۰	-۲۰	
	انجام طرح‌ها و پروژه‌های کاربردی	۵۱۶،۸۴۳	۰	۵۱۶،۸۴۳	۴۱۵،۳۴۳	۰		
۱۰۵۰۲	برنامه پژوهش و تنظیم راهبردها	۰	۱۰۰،۰۰۰	۱۰۰،۰۰۰	۰	۰	-	
۱۰۵۲۱	برنامه توسعه فضاها علمی و فناوری	۰	۸۰،۰۰۰	۸۰،۰۰۰	۰	۰	-	
۱۰۵۳۳	برنامه تعامل و انتشار علم و فناوری	۸۰،۰۰۲	۰	۸۰،۰۰۲	۰	۰	-	
	تولید علم و مدیریت دانش فضایی	۷۱،۵۵۰	۰	۷۱،۵۵۰	۰	۰		
	عضویت و حضور فعال و مؤثر در مجامع علمی و تخصصی حوزه فضایی	۸،۴۵۲	۰	۸،۴۵۲	۰	۰		
۶	سازمان فضایی ایران	۳۳،۴۰۰	۴۲،۷۰۰	۷۶،۱۰۰	۳۵،۶۳۴	۱۰۰،۰۰۰	+۷۸	
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی	۰	۰	۰	۱۸،۱۲۰	۵۰،۰۰۰	-	
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۱ ۴۰۸۲۱۰۰۲	توسعه فناوری و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی عملیاتی	۰	۳۲،۲۴۳	۰	۰	۵۰،۰۰۰		
	امکان‌سنجی و راهبری آزمایشگاه‌های فضایی	۰	۰	۰	۴،۰۰۰	۰		
	تدوین راهبرد، امکان‌سنجی و راهبری فناوری‌های زیست‌فضا	۰	۰	۰	۳،۶۲۰	۰		



درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۴	تملك دارایی	هزینه‌ای		
		۰	۳,۵۰۰		۰	۰	تدوین راهبرد، امکان‌سنجی و راهبری فناوری‌های ماهواره عملیاتی سنجشی	
		۰	۳,۵۰۰		۰	۰	تدوین راهبرد، امکان‌سنجی و راهبری ایستگاه‌های زمینی	
		۰	۳,۵۰۰		۰	۰	تدوین راهبرد، امکان‌سنجی و راهبری فناوری‌های ماهواره عملیاتی مخابراتی	
-	۴۷,۵۱۴	۳۰,۰۰۰	۱۷,۵۱۴	۰	۰	۰	برنامه توسعه کاربردهای فضایی و حفظ نقاطمداری	۱۳۰۲۰۱۲۰۰۰
		۳۰,۰۰۰	۰		۴,۵۴۷	۰	توسعه کاربردهای اطلاعات و خدمات ماهواره‌ای	۱۳۰۲۰۱۲۰۰۰ ۴۰۸۲۱۰۰۱
		۰	۳,۸۰۰		۰	۰	امکان‌سنجی، ارزیابی فنی و فروش پهنای باند ماهواره‌های مخابراتی عملیاتی	
		۰	۳,۵۰۰		۰	۰	امکان‌سنجی، ارزیابی فنی و فروش پهنای باند ماهواره‌های سنجشی عملیاتی	
		۰	۳,۳۰۰		۰	۰	امکان‌سنجی، تحویل‌گیری و ارائه خدمات سامانه‌های کاربردی سنجش از دور	
		۰	۳,۳۰۰		۰	۰	امکان‌سنجی، تحویل‌گیری و ارائه خدمات سامانه‌های کاربردی مخابراتی	
		۰	۳,۶۱۴		۰	۰	برنامه‌ریزی جهت حفظ و بهره‌برداری از نقاطمداری	
+۲۳۸	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰	۵,۹۱۰	۵,۹۱۰	۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیزات و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰
		۱۰,۰۰۰	۰		۱,۹۶۱		تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۲ ۴۰۸۱۷۰۰۵
		۱۰,۰۰۰	۰		۳,۹۴۹		تأمین ساختمان سازمان فضایی ایران	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۴ ۴۰۸۱۷۰۰۲
-	۰	۰	۰	۳۳,۴۰۰	۰	۳۳,۴۰۰	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۴۰۸۲۱
		۰	۰		۰	۳,۰۲۶	آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی فضایی	

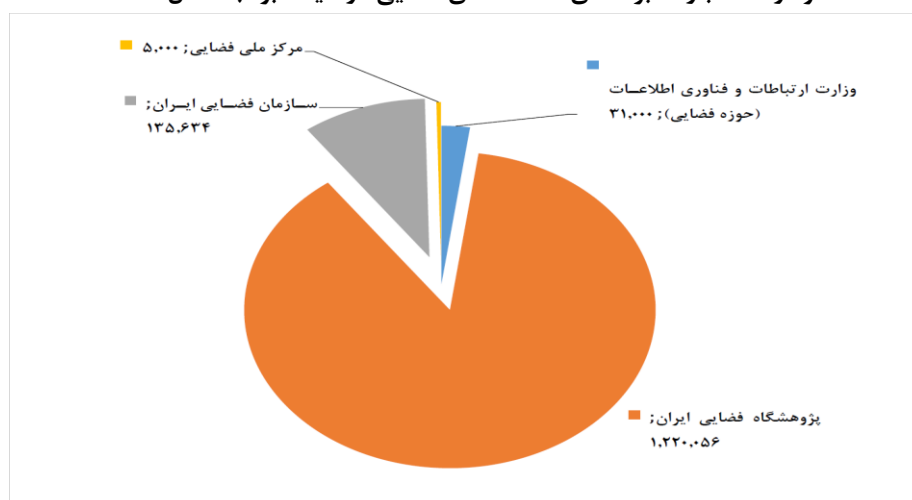
درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۴	تملك دارایی	هزینه‌ای		
		۰	۰		۰	۷,۷۱۳	برنامه‌ریزی، طراحی و توسعه سامانه‌های فضایی	
		۰	۰		۰	۸۲۲	تدوین راهبردهای سامانه‌ها و فناوری‌های فضایی	
		۰	۰		۰	۲,۷۲۱	توسعه دانش و فناوری فضایی	
		۰	۰		۰	۵,۳۰۶	توسعه زیرساخت‌های فضایی	
		۰	۰		۰	۱,۰۳۱	توسعه علوم و اکتشافات فضایی	
		۰	۰		۰	۵,۷۰۱	توسعه کاربرد خدمات فضایی	
		۰	۰		۰	۲,۰۳۷	توسعه نظام‌های مدیریت و پشتیبان	
		۰	۰		۰	۲,۰۳۶	گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی	
		۰	۰		۰	۳,۰۰۷	نگهداری و مدیریت سامانه‌های فضایی	
-	۵,۰۰۰	۳,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰	۰	۰	مرکز ملی فضایی	۹
-	۵,۰۰۰	۳,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰	۰	۰	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۱۸۰۵۰۱۶۰۰۰
		۳,۰۰۰	۰		۰	۰	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	
		۰	۲,۰۰۰		۰	۰	کمک به انجام پژوهش‌های فضایی	
-	۰	۰	۰	۵۶,۰۰۰	۰	۵۶,۰۰۰	معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور - ستاد توسعه فناوری‌های راهبردی و باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان	
-	۰	۰	۰	۵۶,۰۰۰	۰	۵۶,۰۰۰	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۱۰۵۱۷
		۰	۰	۵۶,۰۰۰	۰	۵۶,۰۰۰	کمک به زیرساخت‌های توسعه فناوری هوافضا	
-۲	۱,۳۹۱,۶۹۰	۱۸۸,۰۰۰	۱,۲۰۳,۶۹۰	۱,۴۲۵,۷۸۸	۲۲۲,۷۰۰	۱,۲۰۳,۰۸۸	جمع کل	

مأخذ: پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴.



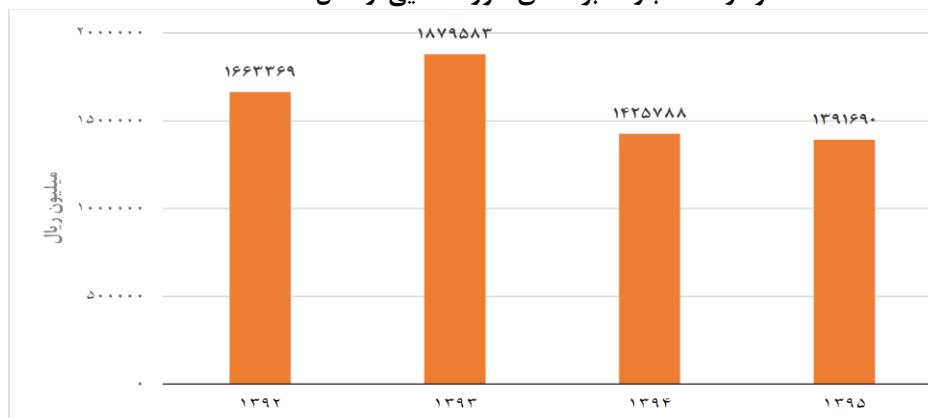
در اعتبارات برنامه‌ای لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، ردیف‌های اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی ذیل اعتبارات برنامه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و معاونت علمی فناوری نهاد ریاست جمهوری می‌باشد. با توجه به جدول ۱ می‌توان گفت که مجموع اعتبارات بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱,۳۹۲ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۲ درصد کاهش داشته است. نمودار ۱ سهم هریک از دستگاه‌های حوزه فضایی از بودجه عمومی کشور را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود بیشترین سهم از حوزه فضایی به پژوهشگاه فضایی تعلق دارد.

نمودار ۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵



در نمودار ۲ روند اعتبارات برنامه‌ای و جدول ۲ درصد رشد حوزه فضایی کشور از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، اعتبارات برنامه‌ای با سیر نزولی همراه بوده است.

نمودار ۲. اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



جدول ۲. درصد رشد اعتبارات برنامه‌های حوزه فضایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵

سال	مجموع اعتبارات برنامه‌های حوزه فضا	درصد رشد
۱۳۹۲	۱۶۶۳۳۶۹	۰
۱۳۹۳	۱۸۷۹۵۸۳	۱۳
۱۳۹۴	۱۴۲۵۷۸۸	-۲۴
۱۳۹۵	۱۳۹۱۶۹۰	-۲

۲. عملکرد نه‌ماهه اعتبارات عمومی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه

عمومی سال ۱۳۹۴ در حوزه فضا

در جدول ۳ عملکرد نه‌ماهه اعتبارات عمومی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ در حوزه فضا نمایش داده شده است.<sup>۱</sup>

جدول ۳. عملکرد نه‌ماهه اعتبارات عمومی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ در حوزه فضا (میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان دستگاه	مصوب سال ۱۳۹۴	تخصیص ۹ ماهه سال ۱۳۹۴	درصد تخصیص
		جمع ۱۳۹۴	جمع ۱۳۹۴	
۱۰۱۰۸۱-۵	سازمان فضایی ایران	۷۶,۱۰۰	۲۵,۲۶۱	۳۳
۱۰۱۰۸۱-۶	پژوهشگاه فضایی ایران	۲۹۳,۶۸۸	۹۲,۳۹۵	۳۱
	مجموع	۳۶۹,۷۸۸	۱۱۷,۶۵۶	۳۲

در ۹ ماهه سال جاری انتظار می‌رفت که ۷۵ درصد از مصوبات قانون بودجه سال ۱۳۹۴ تحقق یابد که همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، مجموع ردیف‌های اعتباری تخصیص یافته به سازمان فضایی ایران در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۴ حدود ۲۵ میلیارد ریال می‌باشد که حدود ۴۲ درصد از پیش‌بینی قانون بودجه عقب‌تر است. همچنین مجموع ردیف‌های اعتباری تخصیص یافته به پژوهشگاه فضایی ایران در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۴ مبلغ ۹۲ میلیارد ریال است که بنابر اطلاعات دریافت شده در حدود ۴۴ درصد از پیش‌بینی قانون بودجه عقب‌تر است.<sup>۲</sup>

۱. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی دفتر برنامه‌ریزی و تلفیق بودجه، نامه شماره ۲۳/۸۵۷۴۲ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۱۵، موضوع گزارش عملکرد ردیف‌های بودجه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های وابسته در سال ۱۳۹۳ و ۹ ماهه نخست ۱۳۹۴.  
 ۲. لازم به توضیح است که براساس اطلاعات جدول ۱ در بودجه سال ۱۳۹۴ مبلغ ۱,۲۹۳,۶۸۸ میلیون ریال اعتبار به پژوهشگاه فضایی ایران تخصیص داده شده است که با احتساب این ارقام، در مجموع حدود ۹ درصد اعتبارات در ۹ ماهه سال جاری محقق شده است.



۳. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) در جدول ۴ وضعیت کلی و اطلاعات مقایسه‌ای و تطبیقی مرتبط با حوزه هوافضا ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نمایش داده شده است.

جدول ۴. اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوافضا ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه

سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ (میلیون ریال)

لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی
جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۴	تملك دارایی	هزینه‌ای			
۲۷۵۷۵۸	۸۶،۷۵۸	۱۸۹،۰۰۰	۰	۰	۰	پژوهشگاه هوافضا	۳	۱۱۳۵۰۰
۹،۱۲۳	۰	۹،۱۲۳	۰	۰	۰	برنامه مدیریت و راهبری علم و فناوری	۱۸۰۴۰۱۱۰۰۰	
	۰	۹،۱۲۳		۰	۰	حمایت از پایان‌نامه‌ها و مقالات		
۱۷،۷۹۹	۰	۱۷،۷۹۹	۰	۰	۰	برنامه تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی	۱۸۰۵۰۰۵۰۰۰	
	۰	۱۷،۷۹۹		۰	۰	بازاریابی و تجاری‌سازی		
۲۴۸۸۳۶	۸۶،۷۵۸	۱۶۲،۰۷۸	۰	۰	۰	برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری	۱۸۰۵۰۱۰۰۰۰	
	۰	۹،۴۴۰		۰	۰	ارائه خدمات تخصصی		
	۰	۱۴۱،۴۶۴		۰	۰	انجام پژوهش‌های هوافضا		
	۰	۳،۶۸۶		۰	۰	تربیت نیروی پژوهشگر دکترا		
	۰	۷،۴۸۸		۰	۰	تربیت نیروی پژوهشگر کارشناسی ارشد		
	۶۱،۷۵۸	۰		۰	۰	تأمین فضاهای پژوهشی	۱۸۰۵۰۱۰۰۲۵ ۱۰۵۰۲۱۴۱	
	۲۵،۰۰۰	۰		۰	۰	تعمیرات اساسی خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۸۰۵۰۱۰۰۲۷ ۱۰۵۰۲۰۴۱	
۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	دانشگاه صنعتی شریف		۱۱۵۷۰۰
۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۳۰۱۴۶۰۰۰	
۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	احداث دانشکده هوافضا		
۳۱۵،۷۵۸	۱۲۶،۷۵۸	۱۸۹،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۰	جمع		

مأخذ: پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴.

در لایحه بودجه ۱۳۹۵ اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوافضا، با توجه به انتزاع پژوهشگاه هوافضا از پژوهشگاه فضایی ایران (پژوهشکده سامانه‌های فضانوردی سابق) و بازگشت به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری،<sup>۱</sup> حدود ۳۱۶ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است.

با توجه به جدول ۴ موارد ذیل قابل توجه می‌باشد:

- پژوهشگاه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ ردیف مستقل بودجه دریافت کرده است.

- بودجه احداث دانشکده هوافضا دانشگاه صنعتی شریف در سال ۱۳۹۵ تغییر نکرده است.

۱. براساس موافقت شورای گسترش آموزش عالی با عنایت به بند «۳» مصوبه شماره ۲۰۶/۹۳/۱۴۶۱۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۸ شورای عالی اداری.

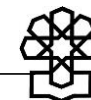
## ۴. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوایی

در جدول ۵، اطلاعات مقایسه تطبیقی سرجمع اعتبارات برنامه‌های مرتبط با حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نشان داده شده است.

## جدول ۵. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴

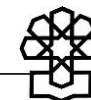
(میلیون ریال)

شماره دستگاه اجرایی	شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۴			لایحه سال ۱۳۹۵			درصد رشد
			هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۴	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	
۱۴۸۵۰۰	۱	سازمان هواپیمایی کشوری	۱۸۶،۵۰۰	۳۳۰،۰۰۰	۵۱۶،۵۰۰	۳۵۱،۶۹۸	۳۱۴،۱۲۶	۶۶۵،۸۲۴	+۲۹
	۱۳۰۳۰۰۶۰۰۰	برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی	۱۸۴،۴۸۰	۳۲۰،۰۰۰	۵۰۴،۴۸۰	۱۷۱،۲۸۵	۰	۱۷۱،۲۸۵	-۶۶
		نظارت بر تأسیسات زمینی حمل‌ونقل هوایی	۱۵،۴۷۰	۰		۳۱،۲۰۴	۰		
		نظارت بر سیستم مدیریت ایمنی و بررسی سوانح شرکت‌ها و مؤسسات هوانوردی	۱۶،۵۱۰	۰		۲۴،۳۸۹	۰		
		نظارت بر عملکرد طراحی و یا ساخت قطعات وسایل پرنده و یا ساخت وسایل پرنده	۱۶،۰۱۵	۰		۲۲،۸۸۴	۰		
		نظارت بر عوامل پرواز - فنی	۳۶،۹۴۷	۰		۳۴،۹۸۰	۰		
		نظارت بر قابلیت پرواز وسایل پرنده	۲۳،۶۸۳	۰		۵۷،۸۲۸	۰		
	۱۳۰۳۰۰۸۰۰۰	برنامه تأمین هزینه‌های حمل‌ونقل هوایی	-	-	-	۱۰۹،۴۰۴	۰	۱۰۹،۴۰۴	-
		تدوین مقررات ملی صنعت حمل‌ونقل هوایی	۴۲،۲۰۶	۰		۱۱،۶۸۶	۰		
		سیاستگذاری و برنامه‌ریزی صنعت حمل‌ونقل هوایی	۰	۰		۸۸،۲۵۹	۰		
		ممیزی برنامه‌های در دست اجرای صنعت حمل‌ونقل هوایی	۰	۰		۹،۴۵۹	۰		
	۱۳۰۳۰۰۹۰۰۰	برنامه تأمین امنیت هوانوردی	۰	۰	۰	۱۷،۹۴۴	۰	۱۷،۹۴۴	-
		نظارت بر عوامل پرواز - امنیتی	۰	۰		۱۷،۹۴۴	۰		
	۱۳۰۳۰۱۰۰۰۰	برنامه توسعه هوانوردی و ترانزیت	-	-	-	۵۱،۰۴۵	۰	۵۱،۰۴۵	-



درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی
	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۴	تملك دارایی	هزینه‌ای			
		۰	۱,۹۲۹		۰	۰	پیگیری تفاهمنامه‌های گسترش ترانزیت هوایی		
		۰	۱۴,۱۷۷		۰	۱۰,۰۳۸	گسترش ترانزیت هوایی		
		۰	۲۰,۴۸۲		۰	۲۳,۶۱۱	نظارت بر عملکرد خدمات ارائه شده توسط فرودگاه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات هوانوردی		
		۰	۱۴,۴۵۷		۰	۰	نظارت بر عملیات هوانوردی		
-۵	۳۱۴,۱۲۶	۳۱۴,۱۲۶	۰	۳۳۰,۰۰۰	۳۳۰,۰۰۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	
		۲۷۴,۴۰۰	۰		۲۸۰,۰۰۰	۰	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۲ ۴۰۷۱۲۰۰۱	
		۳۱۰,۷۸۱	۰		۴۰,۰۰۰	۰	خرید هواپیمای آزمایش استاندارد پرواز	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۶ ۴۰۷۱۲۰۰۲	
		۷,۹۴۵	۰		۱۰,۰۰۰	۰	کمک‌های فنی و اعتباری حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۷ ۴۰۷۰۳۰۰۸	
۰	۲۰,۰۲۰	۰	۲۰,۰۲۰	۲۰,۰۲۰	۰	۲۰,۰۲۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴۰۷۰۵	
		۰	۲۰,۰۲۰		۰	۲۰,۰۲۰	مطالعه کاربردی حمل‌ونقل هوایی		
-۶۰	۳۳۵,۰۱۸	۳۱۹,۳۱۸	۱۵,۷۰۰	۸۲۷,۶۹۰	۷۷۰,۴۴۰	۵۷,۲۵۰	وزارت راه و شهرسازی (حمل‌ونقل هوایی)	۱	۱۵۳۰۰۰
-	۱۵,۷۰۰	۰	۱۵,۷۰۰	۰	۰	۰	برنامه راهبری برنامه توسعه و نگهداری حوزه حمل‌ونقل	۱۳۰۳۰۱۳۰۰۰	
		۰	۱۵,۷۰۰		۰	۰	مدیریت طرح‌های توسعه حمل‌ونقل هوایی		
-۵۹	۳۱۹,۳۱۸	۳۱۹,۳۱۸	۰	۷۷۰,۴۴۰	۷۷۰,۴۴۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۳۰۰۰	
		۹,۶۱۴	۰		۱۹,۰۰۰	۰	تعمیر و تجهیز فرودگاه بین‌المللی شیراز	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۳ ۴۰۷۰۳۳۵۶	
		۱۶,۴۱۷	۰		۴۰,۷۰۸	۰	توسعه فرودگاه رامسر	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۵ ۴۰۷۰۳۳۵۳	

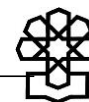
شماره دستگاه اجرایی	شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۴			لایحه سال ۱۳۹۵			درصد رشد
			هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۴	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۸ ۴۰۷۰۳۳۵۵	مشارکت در احداث فرودگاه ولیعصر	۰	۵,۱۴۰		۰	۲,۰۵۲		
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۹ ۴۰۷۰۳۰۱۴	مشارکت و تکمیل فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	۰	۷۰۰,۰۰۰		۰	۲۸۸,۴۳۱		
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۱ ۴۰۷۰۳۳۵۸	احداث فرودگاه سقز	۰	۶,۳۰۰		۰	۲۸۰۴		
	۴۰۷۰۸	برنامه حمل‌ونقل جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی (هوایی ۲۵ درصد از کل بودجه برنامه)	۵۷,۲۵۰		۵۷,۲۵۰	۰	۰	-	
۱۱۱۳۰۰	۲	سپاه حفاظت	۹۶,۱۱۳	۰	۹۶,۱۱۳	۹۳,۱۱۳	۰	-۳	
	۱۳۰۳۰۱۴۰۰۰	برنامه حفاظت از فرودگاه‌های کشور	۹۶,۱۱۳	۰	۹۶,۱۱۳	۹۳,۱۱۳	۰	-۳	
		تأمین امنیت پروازها از طریق استقرار گارد امنیت در پروازهای غیرنظامی	۴۶,۵۷۸	۰		۴۹,۵۳۵	۰		
		تأمین امنیت پروازها از طریق بازرسی مسافری و بار همراه آنان	۴۹,۵۳۵	۰		۴۳,۵۷۸	۰		
۱۵۳۰۰۰	۶	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۶۸,۵۰۰	۱۹,۰۴۰	۸۷,۵۴۰	۱۰۳,۰۰۰	۱۶,۲۲۲	+۳۶	
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۰	۱۹,۰۴۰	۱۹,۰۴۰	۰	۱۶,۲۲۲	-۱۵	
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۳ ۳۰۱۴۶۲۹۰	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۰	۱۹,۰۴۰		۰	۱۶,۲۲۲		
	۱۸۰۳۰۴۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی	۱۶,۸۰۰	۰	۱۶,۸۰۰	۲۱,۸۴۸	۰	+۳۰	
		توسعه و گسترش فناوری هوایی از طریق تربیت نیروی انسانی متخصص	۰	۰		۲۱,۸۴۸	۰		
		استفاده از ظرفیت‌های موجود برای توسعه و گسترش فناوری هوایی	۵,۶۰۰	۰		۰	۰		



شماره دستگاه اجرایی	شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۴			لایحه سال ۱۳۹۵			درصد رشد
			هزینه‌های	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۴	هزینه‌های	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	
		زمینه‌سازی مناسب برای رفع نیازهای فنی و تخصصی آموزش عالی هوانوردی	۵,۶۰۰	۰		۰	۰		
		مشارکت در تربیت نیروی انسانی متخصص	۵,۶۰۰	۰		۰	۰		
	۱۸۰۳۰۰۵۰۰۰	<b>برنامه آموزش کارشناسی</b>	۳۹,۷۰۰	۰	۳۹,۷۰۰	۵۵,۱۵۲	۵۵,۱۵۲	+۳۹	
		توسعه و گسترش فناوری هوایی از طریق تربیت نیروی انسانی متخصص	۰	۰		۵۵,۱۵۲	۰		
		استفاده از ظرفیت‌های موجود برای توسعه و گسترش فناوری هوایی	۱۳,۳۶۰	۰		۰	۰		
		زمینه‌سازی مناسب برای رفع نیازهای فنی و تخصصی آموزش عالی هوانوردی	۱۳,۱۷۰	۰		۰	۰		
		مشارکت در تربیت نیروی انسانی متخصص	۱۳,۱۷۰	۰		۰	۰		
	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰	<b>برنامه ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان</b>	۱۲,۰۰۰	۰	۱۲,۰۰۰	۱۶,۱۴۶	۱۶,۱۴۶	+۳۵	
		ارائه خدمات خوابگاهی به دانشجویان	۰	۰		۱,۰۰۰	۰		
		ارائه خدمت فرهنگی و فوق برنامه و ورزشی	۰	۰		۹۰۰	۰		
		ارائه خدمات مشاوره و درمانی و بهداشتی	۰	۰		۱۰۰	۰		
		تأمین غذای دانشجویان	۱۲,۰۰۰	۰		۱۴,۱۴۶	۰		
	۱۸۰۳۰۱۰۰۰۰	<b>برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی</b>	۰	۰	۰	۸,۸۵۴	۸,۸۵۴	-	
		اجرای فعالیت‌های ارتقای کیفیت	۰	۰		۵,۵۰۰	۰		
		تأمین ملزومات و مواد آموزشی کمک آموزشی	۰	۰		۱,۶۷۷	۰		
		کمک به اجرای بهینه فعالیت‌های آموزشی	۰	۰		۱,۶۷۷	۰		
	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰	<b>برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی</b>	۰	۰	۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	-	
		انجام تحقیقات در زمینه فناوری‌های هوانوردی	۰	۰		۶۰۰	۰		
		توانمندسازی پژوهشی اعضای هیئت علمی (اعزام به فرصت‌های مطالعاتی)	۰	۰		۴۰۰	۰		

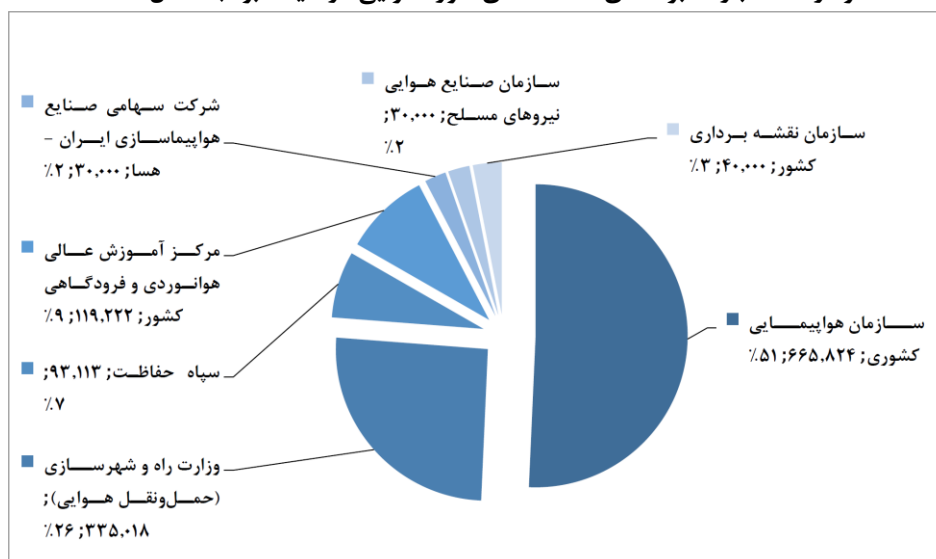
درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی
	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۴	تملك دارایی	هزینه‌ای			
-	۰	۰	۰	۱۹,۰۴۰	۱۹,۰۴۰	۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۳۰۱۴۶	
+۳۶	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۲۲,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران - هسا- از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری	۹	۱۱۱۱۰۰
+۳۶	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۲۲,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۰	برنامه راهبردی امور دفاعی	۱۱۰۱۰۱۹۰۰۰	
		۳۰,۰۰۰	۰		۲۲,۰۰۰	۰	زیرساخت و توسعه بال و بدنه هواپیما	۱۱۰۱۰۱۹۰۱۳ ۴۰۳۰۲۳۲	
+۱۹	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۲۵,۳۰۰	۲۵,۳۰۰	۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۱۰	۱۱۱۱۰۰
+۱۹	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۲۵,۳۰۰	۲۵,۳۰۰	۰	برنامه راهبردی امور دفاعی	۱۱۰۱۰۱۹۰۰۰	
		۳۰,۰۰۰	۰		۲۵,۳۰۰	۰	زیرساخت و توسعه موتورهای هوایی (بالگرد و هواپیما)	۱۱۰۱۰۱۹۰۱۶ ۴۰۳۰۲۳۲۲	
۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	سازمان نقشه برداری کشور - نگهداری و تعمیر هواپیما و کشتی	۱۳	۱۰۲۵۰۰
۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه برداری و اطلاعات مکانی (هوایی)	۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	
		۰	۴۰,۰۰۰		۰	۴۰,۰۰۰	تعمیر و نگهداری هواپیماها		
-۱۹	۱,۳۱۳,۱۷۷	۷۰۹,۶۶۶	۶۰۳,۵۱۱	۱,۶۱۵,۱۴۳	۱,۱۶۶,۷۸۰	۴۴۸,۳۶۳	جمع کل		

مأخذ: پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴.



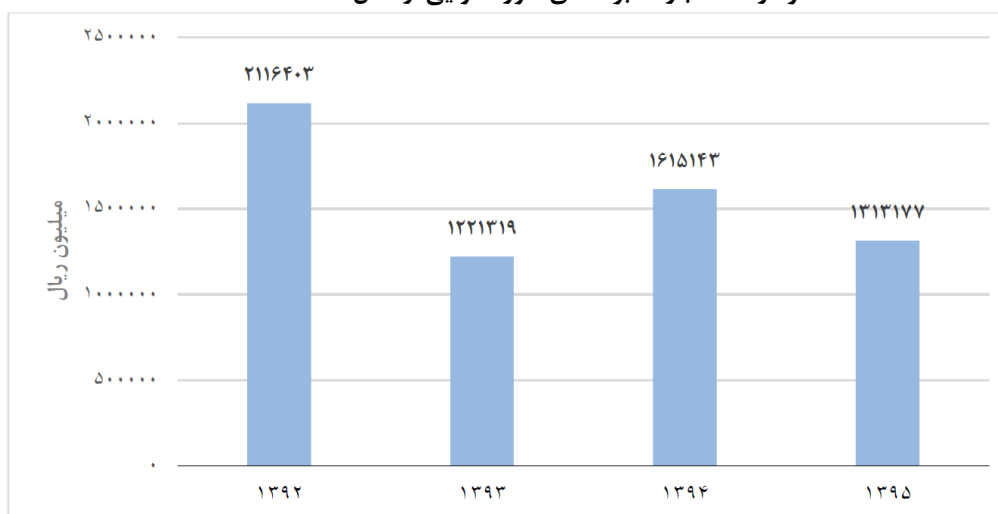
مجموع اعتبارات حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱,۳۱۳ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۱۹ درصد کاهش داشته است. نمودار ۳ سهم هر یک از دستگاه‌های حوزه هوایی از بودجه عمومی کشور را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود بیشترین سهم از حوزه هوایی به سازمان هواپیمایی کشوری تعلق دارد.

نمودار ۳. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵



در نمودار ۴ روند اعتبارات برنامه‌ای و جدول ۶ درصد رشد حوزه هوایی کشور از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ نمایش داده شده است.

نمودار ۴. اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



جدول ۶. درصد رشد اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵

سال	اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی	درصد رشد
۱۳۹۲	۲۱۱۶۴۰۳	۰
۱۳۹۳	۱۲۲۱۳۱۹	-۴۲
۱۳۹۴	۱۶۱۵۱۴۳	۳۲
۱۳۹۵	۱۳۱۳۱۷۷	-۱۹



## ۵. اعتبارات متفرقه در بخش هوافضا

اطلاعات مقایسه تطبیقی اعتبارات متفرقه بخش هوافضا لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ در جدول ۷ نشان داده شده است.

## جدول ۷. اعتبارات متفرقه دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴

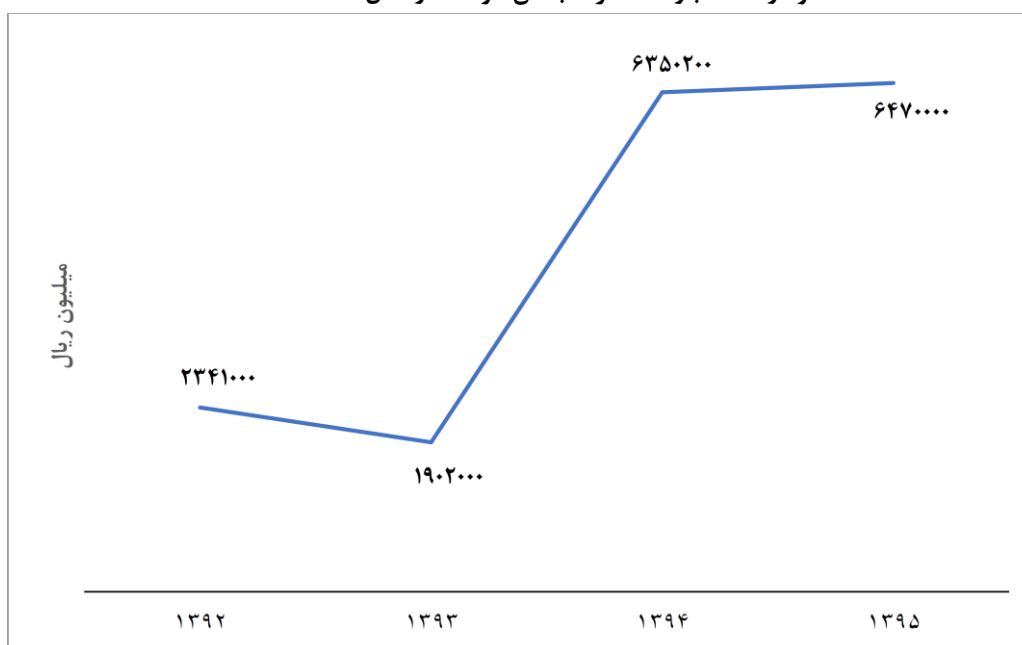
(میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۴	تملك دارایی	هزینه‌ای		
+۴۸	۱۷۰,۰۰۰	۰	۱۷۰,۰۰۰	۱۱۵,۲۰۰	۰	۱۱۵,۲۰۰	سازمان فضایی ایران- هزینه فعالیت‌های فضایی	۲۰
+۲۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	سازمان فضایی ایران- توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۳۹
-	۰	۰	۰	۱۳۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری- هزینه‌های نگهداری و تعمیرات هواپیماهای آزمایش استاندارد پرواز و بالا بردن ضریب ایمنی پرواز	۱۹
+۳	۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۰	۵,۸۵۰,۰۰۰	۵,۸۵۰,۰۰۰	۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - حفظ نقاط ممداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور	۱۲۶
+۲	۶,۴۷۰,۰۰۰	۶,۳۰۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۶,۳۵۰,۲۰۰	۶,۱۴۵,۰۰۰	۲۰۵,۲۰۰	<b>جمع کل</b>	

مأخذ: پیوست ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴.

در ردیف اعتبارات متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مشاهده می‌شود که تمامی اعتبارات در ارتباط با حوزه فضایی است و حوزه هوایی ردیفی در اعتبارات متفرقه ندارد. میزان اعتبارات متفرقه در لایحه بودجه ۱۳۹۵ بالغ بر ۶,۴۷۰ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ حدود ۲ درصد افزایش داشته است. در نمودار ۵ مجموع اعتبارات متفرقه از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۵ نمایش داده شده است که مجموع اعتبارات متفرقه بخش هوافضا نسبت به سه سال اخیر افزایش داشته است.

نمودار ۵. اعتبارات متفرقه بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



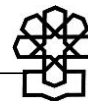
#### ۶. تحلیل و بررسی جداول اعتبارات برنامه‌ای و متفرقه بخش هوافضا

با توجه به جداول اعتبارات برنامه‌ای و اعتبارات متفرقه دستگاه‌های بخش هوافضا موارد ذیل قابل توجه می‌باشد:

##### • وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

- نظر به اینکه از سال ۱۳۹۳ سازمان فضایی به زیرمجموعه وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات پیوسته است، در بودجه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برنامه‌های فضایی گنجانده شده است.

- «برنامه توسعه فعالیت‌های فضایی و حفظ نقاطمداری» با تخصیص اعتبار ۳۱ میلیارد ریال در راستای تحقق بند «ب» ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم توسعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ لحاظ شده است.

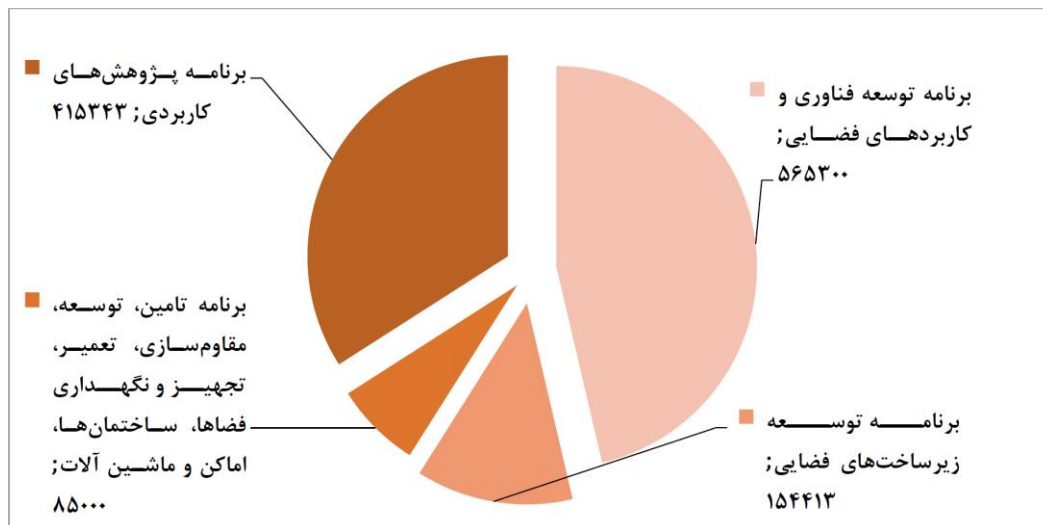


- با توجه به بند «ب» ماده (۴۷) قانون پنجم توسعه در خصوص حفظ نقاطمداری و محدودیت زمان کشور برای ارسال ماهواره مخابراتی در تنها نقطه‌مداری باقی‌مانده کشور، اعتبار ۳۱ میلیارد ریال در قالب ردیف «برنامه توسعه فعالیت‌های فضایی و حفظ نقاطمداری» ناکافی به نظر می‌رسد. از طرفی لحاظ ردیف اعتبار «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور» با اعتبار ۶,۰۰۰ میلیارد ریال در ردیف متفرقه، بیش از ۴ برابر کل اعتبارات حوزه فضایی کشور، نوعی ابهام و بی‌نظمی در محاسبه و تحلیل اطلاعات ایجاد کرده است.

### • پژوهشگاه فضایی

- مجموع اعتبارات پژوهشگاه فضایی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱,۲۲۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۶ درصد کاهش داشته است.
  - برنامه «توسعه فناوری و کاربردهای فضایی» زیر نظر پژوهشگاه فضایی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ با جزئیات بیشتری شرح داده شده است که با تخصیص ۵۶۵ میلیارد ریال، نسبت به سال گذشته ۹ درصد افزایش داشته است. همچنین فعالیت‌های ذیل این برنامه در راستای تحقق بند «الف» ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم توسعه صورت گرفته است.
  - «برنامه توسعه زیرساخت‌های فضایی» ذیل پژوهشگاه فضایی ایران با تخصیص اعتبار ۱۵۴ میلیارد ریال، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف شده است.
  - فعالیت «تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات» از ذیل «برنامه پژوهش‌ها و تدوین راهبردها» و فعالیت «تأمین فضاهای پژوهشی» از ذیل «برنامه توسعه فضاهای علمی و فناوری» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ جدا شده و هر دو ذیل «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ قرار گرفته است.
  - «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» در لایحه ۱۳۹۵ نسبت به قانون ۱۳۹۴ کاهش ۴۷ درصدی داشته است.
  - «برنامه پژوهش و تدوین راهبردها»، «برنامه توسعه فضاهای علمی و فناوری» و «برنامه تعامل و انتشار علم و فناوری» از لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است.
- در نمودار ۶ سهم بودجه هر یک از برنامه‌های پژوهشگاه فضایی نشان داده شده است.

نمودار ۶. سهم بودجه برنامه‌های پژوهشگاه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵



### • سازمان فضایی ایران

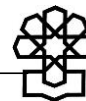
- مجموع اعتبارات سازمان فضایی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱۳۶ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۷۸ درصد افزایش داشته است.

- «برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی» در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به دو برنامه: «برنامه توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی» و «برنامه توسعه کاربردهای فضایی و حفظ نقاطمداری» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تفکیک شده است.

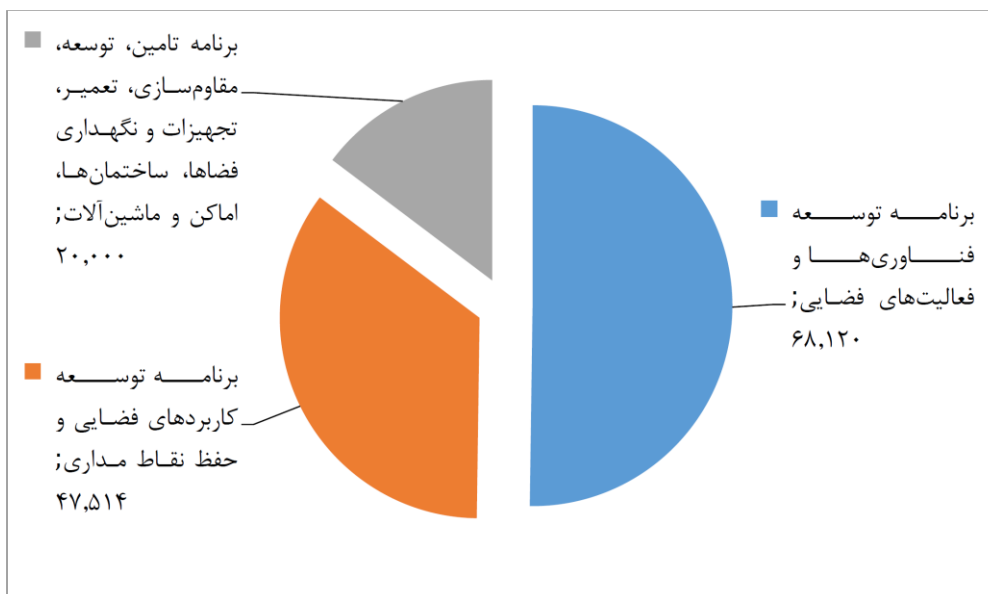
- «برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات» در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به برنامه «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها و ماشین‌آلات» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تغییر یافته است.

- «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» در لایحه ۱۳۹۵ نسبت به قانون ۱۳۹۴ رشد ۲۳۸ درصدی داشته است.

در نمودار ۷ سهم بودجه هریک از برنامه‌های سازمان فضایی ایران نشان داده شده است.



نمودار ۷. سهم بودجه برنامه‌های سازمان فضایی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵



همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد بیشترین سهم از بودجه سازمان فضایی به برنامه توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی اختصاص دارد.

#### • مرکز ملی فضایی

- مرکز ملی فضایی در سال ۱۳۹۵ دارای بودجه مستقل است که مجموع اعتبارات آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ معادل ۵ میلیارد ریال می‌باشد.

- «برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» ذیل معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به‌عنوان «برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری نوین» ذیل مرکز فضایی ذکر شده است.

- براساس ماده (۴) شورای عالی فضایی، مصوب هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۲۵، دبیرخانه شورای عالی فضایی در سازمان فضایی ایران ایجاد و تشکیلات، نیروی انسانی و اعتبارات مورد نیاز با رعایت تبصره «۲» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مصوب ۱۳۸۲، در آن سازمان پیش‌بینی شده است؛ در حالی که قرار گرفتن آن در معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری غیرقانونی است. نتیجه چنین سیاستی احتمال ایجاد واگرایی در مدیریت کلان حوزه فضایی را افزایش می‌دهد.

### • پژوهشگاه هوافضا

– پژوهشگاه هوافضا پس از انتزاع از پژوهشگاه فضایی ایران (پژوهشکده سامانه‌های فضانوردی سابق) و بازگشت به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ ردیف اعتبارات مستقل بودجه دریافت کرده است.

### • دانشگاه صنعتی شریف

– بودجه احداث دانشکده هوافضا دانشگاه صنعتی شریف در لایحه بودجه ۱۳۹۵ تغییری نکرده است.

### • سازمان هواپیمایی کشوری

– مجموع اعتبارات سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۶۶۶ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۲۹ درصد افزایش یافته است. در این ارتباط باید گفت اعتبارات برنامه‌ای توسعه حمل‌ونقل هوایی منحصر به اعتبارات برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی در لایحه بودجه و پیوست یک آن نیست. این برنامه و یا طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی از منابع دیگری هم که از محل درآمد سازمان هواپیمایی کشوری است و بخش اعظم اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای این سازمان را تشکیل می‌دهد نیز تغذیه می‌کند.

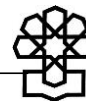
– «برنامه برنامه‌ریزی حمل‌ونقل هوایی»، «برنامه تأمین امنیت هوانوردی» و «برنامه توسعه هوانوردی و ترانزیت» ذیل سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف شده است.

– فعالیت‌های «گسترش ترانزیت هوایی» و «نظارت بر عملکرد خدمات ارائه شده توسط فرودگاه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات هوانوردی» ذیل «برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی» در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به ذیل «برنامه توسعه هوانوردی و ترانزیت» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ انتقال یافته است.

– فعالیت «راهبری، برنامه‌ریزی و تدوین مقررات ملی صنعت حمل‌ونقل هوایی» ذیل «برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی» در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به ذیل «برنامه برنامه‌ریزی حمل‌ونقل هوایی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ انتقال یافته است.

– «برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۶۶ درصد و «برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی» حدود ۵ درصد کاهش یافته است.

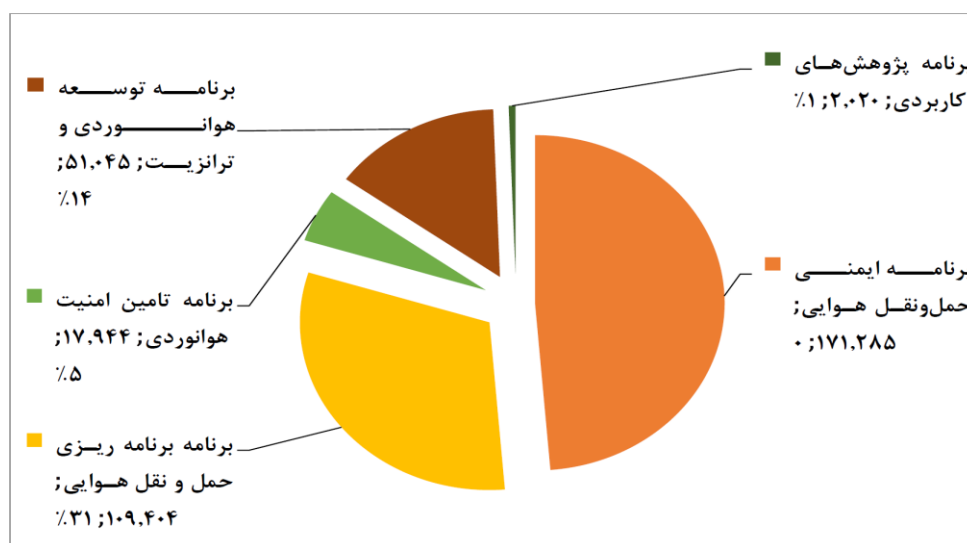
– بودجه «برنامه پژوهش‌های کاربردی» در لایحه بودجه سال ۱۳۸۵ با رقم ۲ میلیارد ریال نسبت به سال گذشته تغییر نکرده است.



- با توجه به برنامه‌ها و فعالیت‌های تعریف شده در اعتبارات برنامه‌ای سازمان هواپیمایی کشوری می‌توان دریافت که اهداف و برنامه‌های این سازمان نسبت به سال‌های گذشته با تغییرات همراه بوده و بر ایمنی حمل‌ونقل هوایی و امنیت هوانوردی توجه بیشتری داشته است.

- ردیف «هزینه نگهداری و تعمیرات هواپیماهای آزمایش استاندارد پرواز و بالا بردن ضریب ایمنی پرواز» ذیل سازمان هواپیمایی کشوری در اعتبارات متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است. در نمودار ۸ سهم بودجه هر یک از برنامه‌های سازمان هواپیمایی کشوری نشان داده شده است.

نمودار ۸. سهم بودجه برنامه‌های سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵



همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد بیشترین سهم از بودجه سازمان هواپیمایی کشوری به برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی اختصاص دارد.

#### • وزارت راه و شهرسازی (حمل‌ونقل هوایی)

- مجموع اعتبارات وزارت راه و شهرسازی در حوزه حمل‌ونقل هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۳۳۵ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۶۰ درصد کاهش یافته است.

- برنامه «برنامه حمل‌ونقل جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی (هوایی ۲۵ درصد از کل بودجه برنامه)» ذیل وزارت راه و شهرسازی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است.

- فعالیت «مشارکت و تکمیل فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)» ذیل «برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۲۸۸ میلیارد ریال ملاحظه شده که این رقم نسبت به سال گذشته حدود ۵۹ درصد کاهش یافته است. در مورد کاهش ۵۹ درصدی اعتبارات احداث و تکمیل فرودگاه امام خمینی (ره) به رقم حدودی ۴۳۱ میلیون ریال، به‌نظر می‌رسد اراده‌ای برای تکمیل

زود هنگام این فرودگاه، با توجه به نیاز کشور، وجود ندارد. البته قرارگیری ردیف «توسعه فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)» در لیست طرح‌های قابل اجرا با مشارکت بخش خصوصی اقدام مناسبی در راستای سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی می‌باشد.

- فعالیت «مدیریت طرح‌های توسعه حمل‌ونقل هوایی» ذیل «برنامه راهبری برنامه توسعه و نگهداری حوزه حمل‌ونقل» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف شده است.

#### • سپاه حفاظت

- مجموع اعتبارات «برنامه حفاظت از فرودگاه‌های کشور» در حوزه حمل‌ونقل هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۹۳ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۳ درصد کاهش یافته است.

#### • مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور

- مجموع اعتبارات مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱۱۹ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۳۶ درصد افزایش داشته است.

- «برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی»، «برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک‌آموزشی» و «برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی» ذیل مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف شده است.

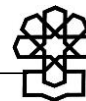
- «برنامه فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی» ذیل مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است.

- در هریک از برنامه‌های «برنامه آموزش کاردانی» و «برنامه آموزش کارشناسی» در لایحه بودجه ۱۳۹۵، فعالیت «توسعه و گسترش فناوری هوایی از طریق تربیت نیروی انسانی متخصص» تعریف و فعالیت‌های «استفاده از ظرفیت‌های موجود برای توسعه و گسترش فناوری هوایی»، «زمینه‌سازی مناسب برای رفع نیازهای فنی و تخصصی آموزش عالی هوانوردی» و «مشارکت در تربیت نیروی انسانی متخصص» حذف شده است.

#### • شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - از جمله زیرساخت تولید هواپیمای

##### تجاری

- مجموع اعتبارات شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری برای فعالیت «زیرساخت و توسعه بال و بدنه هواپیما» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۳۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته حدود ۳۶ درصد افزایش داشته است.



### • سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح

- مجموع اعتبارات سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح برای فعالیت «زیرساخت و توسعه موتورهای هوایی (بالگرد و هواپیما)» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۳۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته حدود ۱۹ درصد افزایش داشته است.

### • سازمان نقشه‌برداری کشور (حوزه هوایی)

- مجموع اعتبارات سازمان نقشه‌برداری کشور برای «برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی (هوایی)» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۴۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته تغییری نداشته است.

### ۷. عملکرد نه‌ماهه اعتبارات متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ در حوزه فضا

در جدول ۸ عملکرد نه‌ماهه اعتبارات متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ در حوزه فضا نمایش داده شده است.<sup>۱</sup>

#### جدول ۸. عملکرد نه‌ماهه اعتبارات متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

##### از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۴ در حوزه فضا

شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب سال	تخصیص نه‌ماهه	درصد تحقق
		۱۳۹۴	سال ۱۳۹۴	
		جمع ۱۳۹۴	جمع ۱۳۹۴	
۵۳۰۰۰-۲۰	سازمان فضایی ایران- هزینه فعالیت‌های فضایی	۱۱۵,۲۰۰	۹۵,۰۰۰	۸۲
۵۳۰۰۰-۳۹	سازمان فضایی ایران- توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۲۵۰,۰۰۰	۰	۰
۵۳۰۰۰-۱۲۶	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات- حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور	۵۸۵۰,۰۰۰	۳,۳۰۰,۰۰۰	۵۶
	جمع کل	۶,۲۱۵,۲۰۰	۳,۳۹۵,۰۰۰	۵۵

در جدول ۸ مشاهده می‌شود که ردیف اعتباری تخصیص یافته به سازمان فضایی ایران درخصوص «هزینه‌های فعالیت‌های فضایی» در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۴ مبلغ ۹۵ میلیارد ریال می‌باشد که حدود ۷ درصد از پیش‌بینی قانون بودجه جلوتر است. همچنین هیچ اعتباری به سازمان فضایی ایران درخصوص ردیف اعتباری «توسعه فناوری و کاربردهای فضایی» در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۴ تخصیص نیافته است. ردیف اعتباری «حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین

۱. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی دفتر برنامه‌ریزی و تلفیق بودجه، نامه شماره ۲۳/۸۵۷۴۲ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۱۵، موضوع گزارش عملکرد ردیف‌های بودجه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های وابسته در سال ۱۳۹۳ و ۹ ماهه نخست ۱۳۹۴.

مناطق و استان‌های کشور» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۴ مبلغ ۳,۳۰۰ میلیارد ریال حدود ۵۶ درصد تخصیص داده شده است که ۱۹ درصد از پیش‌بینی قانون بودجه عقب‌تر است.

#### ۸. اعتبارات موضوع اجرای بند «۲-۸» سیاست‌های کلی علم و فناوری، ابلاغی مقام معظم رهبری

افزایش بودجه پژوهشی کشور با هدف اجرای بند «۲-۸» از «سیاست‌های کلی علم و فناوری» ابلاغی توسط مقام معظم رهبری<sup>۱</sup> در راستای اجرای بند «۱» اصل «۱۱۰» قانون اساسی به‌طور مجزا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ منظور شده است. در این بخش از مجموع کل ۷۰,۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار پژوهشی در مجموع رقم ۲۸۴ میلیارد ریال، معادل ۰/۴ درصد کل اعتبارات بودجه‌ای این بخش، به حوزه هوافضای کشور تخصیص داده شده است. در جدول ۹ ردیف اعتبارات این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نمایش داده شده است.

#### جدول ۹. اعتبارات دستگاه‌های پژوهشی و فناوری موضوع اجرای بند «۲-۸» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

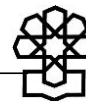
(میلیون ریال)

لایحه سال ۱۳۹۵			اعتبارات دستگاه‌های پژوهشی و فناوری موضوع اجرای بند «۲-۸» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری	ردیف
جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای		
۲۶۸,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۸۸,۰۰۰	پژوهشگاه هوافضا	۱۳۵۰۰۳-۳
۱,۴۰۰	۰	۱,۴۰۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱۴۹۰۰۰-۴
۱۵,۰۰۰	۰	۱۵,۰۰۰	مرکز ملی فضایی	۱۰۱۰۵۲-۹
۲۸۴,۴۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۰۴,۴۰۰	جمع کل	

مأخذ: پیوست ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۵.

از جدول ۹ مشاهده می‌شود که همه اعتبارات این بخش برای حوزه فضایی لحاظ شده است که از این میان، بیشترین اعتبار مربوط به پژوهشگاه هوافضا با رقم ۲۶۸ میلیارد ریال و کمترین اعتبار مربوط به پژوهشگاه فضایی ایران با رقم ۱ میلیارد ریال می‌باشد.

۱. افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به حداقل ۴ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان سال ۱۴۰۴ با تأکید بر مصرف بهینه منابع و ارتقای بهره‌وری.



## ۹. نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا

در جدول ۱۰ نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ به تفکیک برنامه‌ای، متفرقه و جمع آنها در هر سال درج شده و سهم اعتبارات بخش هوافضا و درصد آن از اعتبارات بودجه عمومی کشور محاسبه شده است.

### جدول ۱۰. نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا از اعتبارات بودجه عمومی کشور از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵

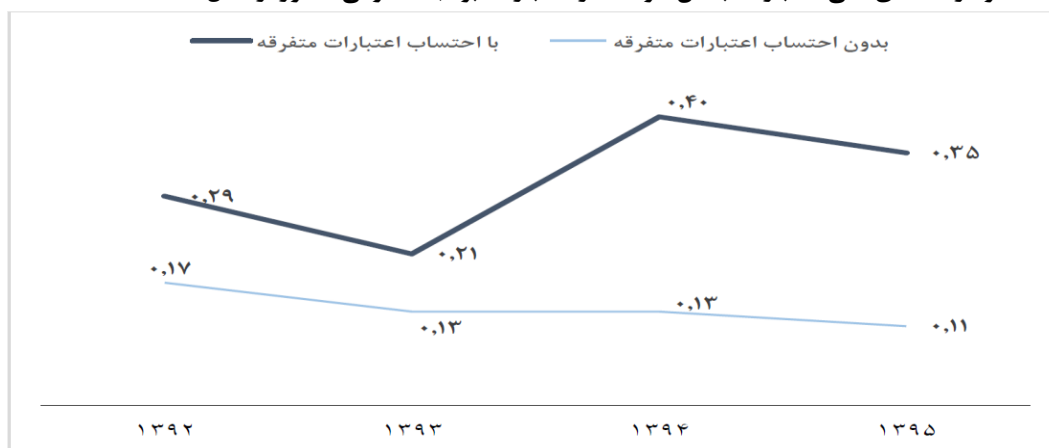
(میلیون ریال)

ردیف سال	اعتبارات برنامه‌ای	اعتبارات متفرقه	جمع اعتبارات	درصد رشد	اعتبارات بودجه عمومی	سهم هوافضا از بودجه عمومی
۱۳۹۵	۳,۰۲۰,۶۲۵	۶,۴۷۰,۰۰۰	۹,۴۹۰,۶۲۵	+۱	۲,۶۷۳,۸۴۸,۰۰۱	۰/۳۵
۱۳۹۴	۳,۰۸۰,۹۳۱	۶,۳۵۰,۲۰۰	۹,۴۳۱,۱۳۱	+۹۳	۲,۳۶۲,۸۱۷,۱۷۱	۰/۴۰
۱۳۹۳	۲,۹۹۶,۲۱۶	۱,۹۰۲,۰۰۰	۴,۸۹۸,۲۱۶	-۱۹	۲,۳۵۰,۰۸۴,۶۴۱	۰/۲۱
۱۳۹۲	۳,۶۹۰,۰۸۶	۲,۳۴۱,۰۰۰	۶,۰۳۱,۰۸۶	-	۲,۱۰۴,۳۸۱,۷۳۵	۰/۲۹

مأخذ: ماده واحده و پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و گزارش‌های مربوط به لایحه بودجه بخش هوافضای مرکز پژوهش‌های مجلس از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴.

همان‌طور که از جدول ۱۰ مشهود است، سهم جمع اعتبارات بخش هوافضا نسبت به سال گذشته حدود ۱ درصد افزایش یافته است و از کل بودجه عمومی کشور در سال ۱۳۹۵، حدوداً ۰/۳۵ درصد را به خود اختصاص داده که نسبت به سال گذشته کاهش یافته است. در ادامه نمودار ۹ رشد این اعتبارات از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۵ نمایش داده شده است.

### نمودار ۹. نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا از اعتبارات بودجه عمومی کشور از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



با توجه به نمودار ۹ می‌توان بیان کرد که اعتبارات بخش هوافضا بدون احتساب اعتبارات متفرقه روند نزولی دارد. رقم بالای پیش‌بینی شده در ردیف‌های متفرقه حوزه فضایی در دو سال اخیر موجب افزایش چشمگیر سهم بخش هوافضا از بودجه عمومی کشور نسبت به سال‌های گذشته شده است.

**فصل دوم - درآمدهای پیش‌بینی شده از فعالیت‌های بخش هوافضا**

در این فصل سعی شده است که وضعیت درآمدهای بخش هوافضا در لایحه بودجه ۱۳۹۵ کشور مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس در بخش اول درآمدهای دستگاه‌های مرتبط شامل پژوهشگاه‌ها، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه و در بخش دوم عملکرد ۹ ماهه ردیف‌های درآمدی حوزه فضایی ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۴ و در بخش سوم، نمایی از کل درآمدهای پیش‌بینی شده از مجموع فعالیت‌های بخش هوافضای کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد.

**۱. درآمدهای پیش‌بینی شده در دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا**

در این بخش درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ در قالب یک جدول مورد بررسی قرار می‌گیرد که به ترتیب شامل حوزه‌های فضایی، هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) و هوایی می‌باشد. در جدول ۱۱ اطلاعات مقایسه تطبیقی سرجمع درآمد دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نمایش داده شده است.



جدول ۱۱. اطلاعات مقایسه تطبیقی درآمدهای بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۴			لایحه سال ۱۳۹۵		
		عمومی	اختصاصی	جمع ۱۳۹۴	عمومی	اختصاصی	جمع ۱۳۹۵
۱۱۳۵۸۶	پژوهشگاه فضایی ایران	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰		۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	
۱۴۹۲۰۰	سازمان فضایی ایران	۱۴۵,۰۰۰	۰	۱۴۵,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۰	۱۷۰,۰۰۰
۱۴۰۲۰۷	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی	۱۴۵,۰۰۰	۰		۱۷۰,۰۰۰	۰	
	<b>مجموع درآمدهای حوزه فضایی</b>	۱۴۵,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۴۵,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۷۰,۰۰۰
۱۱۳۵۰۶	پژوهشگاه هوافضا	۰	۰	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۰		۰	۱۰۰,۰۰۰	
	<b>مجموع درآمدهای حوزه هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)</b>	۰	۰	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۲۵۴۵۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران (صها)	۲,۵۷۱	۰	۲,۵۷۱	۲,۹۵۲	۰	۲,۹۵۲
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابزاری (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۲,۵۷۱	۰		۲,۹۵۲	۰	
۲۵۵۱۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری	۲,۸۱۵	۰	۲,۸۱۵	۲,۸۱۵	۰	۲,۸۱۵
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابزاری (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۲,۸۱۵	۰		۲,۸۱۵	۰	
۲۹۵۳۱۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۱۲,۹۱۳	۰	۱۲,۹۱۳	۲۶۱	۰	۲۶۱
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابزاری (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۲,۹۱۳	۰		۲۶۱	۰	
۱۴۸۵۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۵,۰۰۰	۱۵۵,۰۰۰
۱۴۰۱۱۰	درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک‌ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۵,۰۰۰	

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۵	اختصاصی	عمومی	جمع ۱۳۹۴	اختصاصی	عمومی		
+۲۵	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۰	۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۰	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۴۸۵۰۴
		۱۵,۰۰۰	۰		۱۲,۰۰۰	۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳
+۳۳	۵۵۰,۰۰۰	۰	۵۵۰,۰۰۰	۴۱۳,۰۰۰	۰	۴۱۳,۰۰۰	شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور	۲۸۰۵۲۰
		۰	۵۵۰,۰۰۰		۰	۴۱۳,۰۰۰	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
+۴۵	۱,۴۹۱	۰	۱,۴۹۱	۱,۰۲۸	۰	۱,۰۲۸	شرکت صنایع هوایی قدس	۲۹۵۳۶۰
		۰	۱,۴۹۱		۰	۱,۰۲۸	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
-۳۵	۳,۷۸۹	۰	۳,۷۸۹	۵,۷۹۱	۰	۵,۷۹۱	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران (پنجا)	۲۵۵۰۰۰
		۰	۳,۷۸۹		۰	۵,۷۹۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
-	۶۳,۰۰۰	۰	۶۳,۰۰۰	۰	۰	۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)	۲۹۵۴۶۰
	۶۳,۰۰۰	۰	۶۳,۰۰۰	۰	۰	۰	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
+۷	۶۳۹,۳۶۸	۱۵,۰۰۰	۶۲۴,۳۶۸	۶۰۰,۱۱۸	۱۲,۰۰۰	۵۸۸,۱۱۸	مجموع درآمدهای بخش هوایی	
+۹	۱,۹۰۹,۳۶۸	۱,۱۱۵,۰۰۰	۷۹۴,۳۶۸	۱,۷۴۵,۱۱۸	۱,۰۱۲,۰۰۰	۷۳۳,۱۱۸	جمع کل	

مأخذ: پیوست ۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون سال ۱۳۹۴.

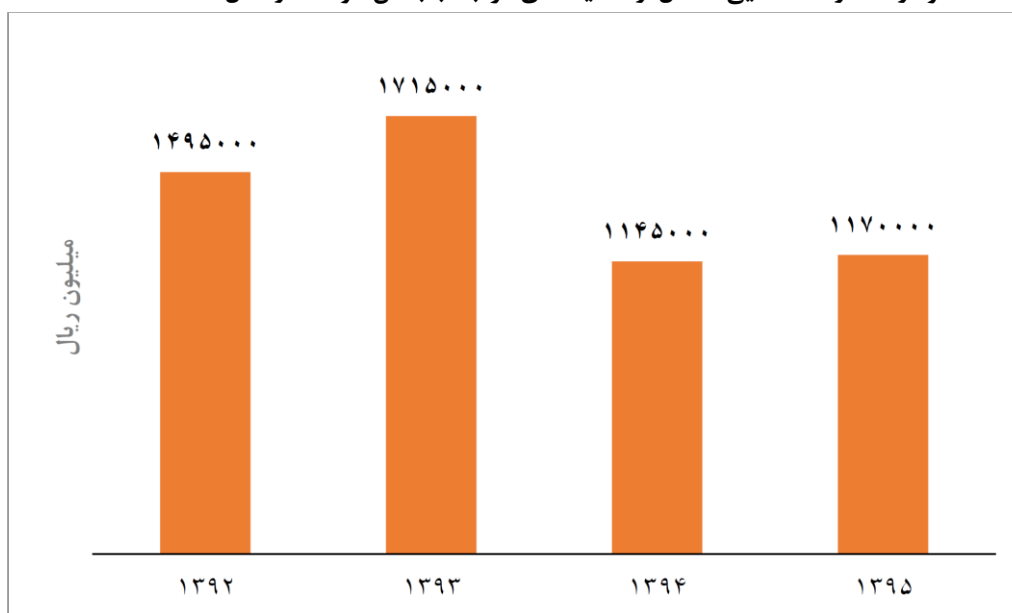


با توجه به جدول ۱۱ موارد ذیل قابل توجه است:

#### • حوزه فضایی

- ردیف «درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی» ذیل پژوهشگاه فضایی ایران با پیش‌بینی مبلغ ۱,۰۰۰ میلیارد ریال، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به سال گذشته تغییر نکرده است.  
- ردیف «درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی» ذیل سازمان فضایی ایران با پیش‌بینی رقم ۱۷۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، نسبت به سال گذشته ۱۷ درصد رشد داشته است.

نمودار ۱۰. درآمد فضایی حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



مجموع درآمدهای حوزه فضایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱,۱۷۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ رشد ۲ درصدی داشته است. مطابق با نمودار ۱۰ مجموع درآمدهای دولت از محل فعالیت‌های حوزه فضایی در قوانین بودجه سه سال اخیر و لایحه بودجه سال جدید نمایش داده شده است.

#### • حوزه هوافضا

- با توجه به اضافه شدن ردیف درآمد پژوهشگاه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، مجموع کل درآمدهای حوزه هوافضا، ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است.

### • حوزه هوایی

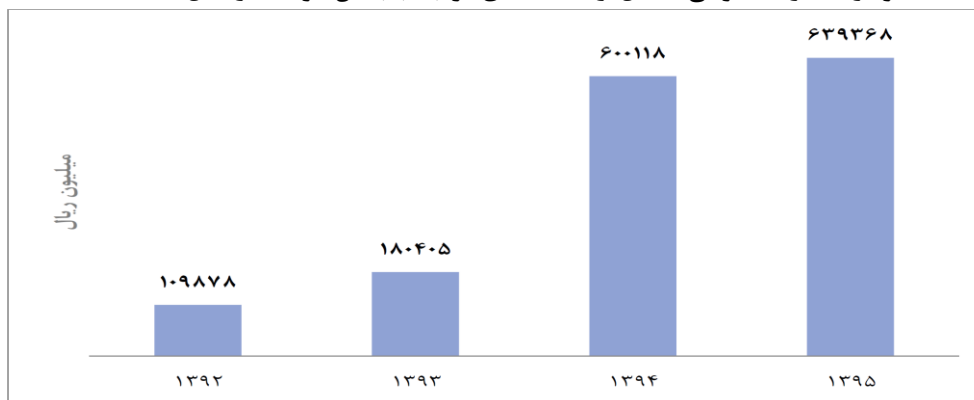
- ردیف «درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک‌ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی» ذیل سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ درآمد اختصاصی داشته در صورتی که در سال‌های قبل درآمد عمومی داشته است.

- عنوان «سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهم دولت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی» در قانون بودجه سه سال اخیر به «سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تغییر یافته است.

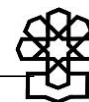
- ردیف «شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)» با پیش‌بینی رقم ۶۳ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف شده است.

- درآمد سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح از محل ردیف درآمد «سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به سال گذشته، با ۹۸ درصد کاهش، بیشترین درصد افت درآمد را میان دستگاه‌های هوفضایی داشته است.

نمودار ۱۱. درآمد هوایی حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



درآمدهای کلی در حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۶۳۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ رشد ۶ درصدی داشته است. در نمودار ۱۱ مجموع درآمدهای حوزه هوایی کشور در قوانین بودجه سه سال اخیر و لایحه بودجه امسال نمایش داده شده است.



## ۲. عملکرد ردیف‌های درآمدی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های تابعه در ۹

ماهه سال ۱۳۹۴

جدول ۱۲. عملکرد ردیف‌های درآمدی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (حوزه فضای) در ۹ ماهه سال ۱۳۹۴

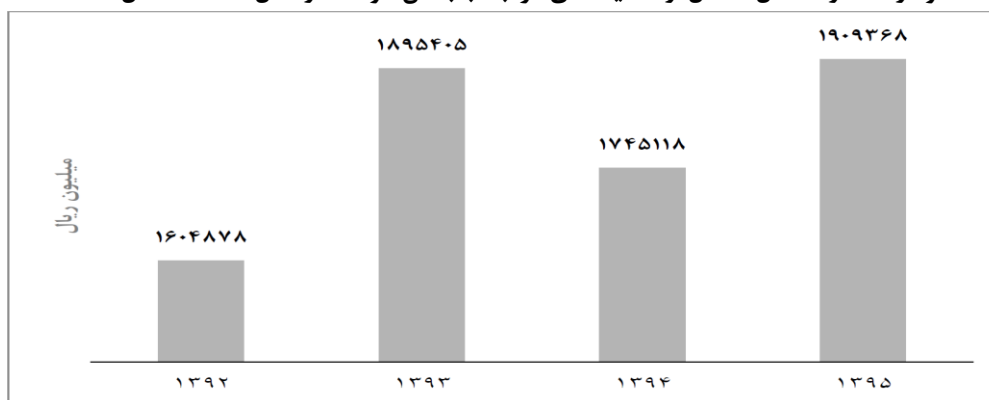
شماره طبقه بندی	عنوان ردیف	مصوب سال ۱۳۹۴	تخصیص ۹ ماهه سال ۱۳۹۴	درصد تحقق
۱۴۰۲۰۷	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضای، همچنین اعطای مجوزهای فضای	۱۴۵,۰۰۰	۴۴,۲۱۹	۳۰

در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود که عملکرد ردیف درآمدی شماره ۱۴۰۲۰۷ در ۹ ماهه سال ۱۳۹۴ مبلغ ۴۴ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به پیش‌بینی قانون بودجه، مصوب ۱۳۹۴ حدود ۴۵ درصد عقب‌تر می‌باشد.

## ۳. نمای کلی درآمدهای پیش‌بینی شده در بخش هوافضا

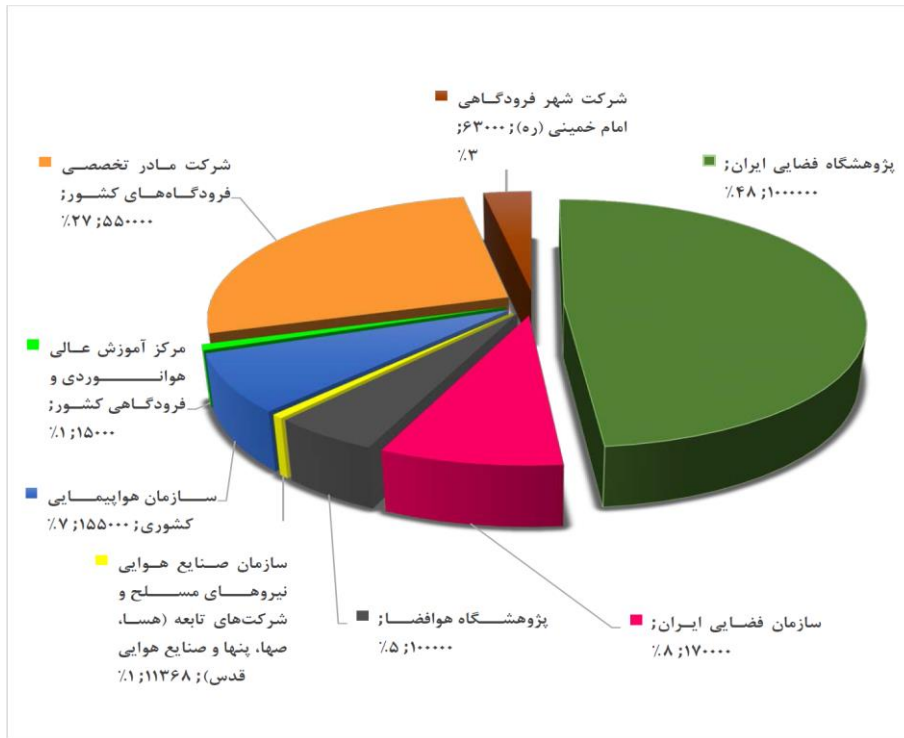
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا بیش از ۱,۹۰۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ رشد ۹ درصدی داشته است. در نمودار ۱۲ مجموع کل درآمدهای پیش‌بینی شده در بخش هوافضای کشور در قوانین بودجه سه سال اخیر و لایحه بودجه امسال نمایش داده شده است.

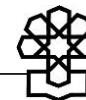
نمودار ۱۲. درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۵



در نمودار ۱۳ سهم هر یک از دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا از محل کل درآمدها نشان داده شده است.

نمودار ۱۳. سهم هر یک از دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا از محل کل درآمدها





### فصل سوم - بودجه شرکت‌های (بنگاه‌های) دولتی حوزه هوافضا

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تعداد هفت بنگاه دولتی در بخش هوافضا ذکر شده‌اند که ذیل وزارت راه و شهرسازی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌باشند. در جدول ۱۳ وضعیت کلی و اطلاعات مقایسه‌ای و تطبیقی از عملکرد مالی شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴ نمایش داده شده است.<sup>۱</sup>

جدول ۱۳. عملکرد شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	نام شرکت	حساب‌های جاری بودجه سال ۱۳۹۴			حساب‌های جاری بودجه سال ۱۳۹۵			درصد رشد سود
			درآمد	هزینه	۵۰ درصد سود ویژه	درآمد	هزینه	۵۰ درصد سود ویژه	
۱	۲۹۵۳۱۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۷۵۰،۶۳۵	۷۲۴،۸۰۹	۱۲،۹۱۳	۹۳۹،۵۴۰	۹۳۹،۰۱۸	۲۶۱	-۹۸
۲	۲۵۴۵۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران - صها	۲،۴۵۱،۸۲۸	۲،۴۴۶،۶۸۶	۲،۵۷۱	۲،۹۲۱،۹۹۹	۲،۹۱۶،۰۹۵	۲،۹۵۲	+۱۵
۳	۲۵۵۰۰۰	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپتری‌های ایران - پنها	۲،۶۷۳،۳۳۶	۲،۶۶۱،۷۵۴	۵،۷۹۱	۳،۷۲۰،۱۹۰	۳،۷۱۲،۶۱۲	۳،۷۸۹	-۳۵
۴	۲۵۵۱۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران - هسا	۲،۵۵۳،۹۹۵	۲،۵۴۸،۳۶۵	۲،۸۱۵	۳،۱۳۲،۰۶۰	۳،۱۲۶،۳۱۰	۲،۸۷۵	+۲
۵	۲۹۵۳۶۰	شرکت صنایع هوایی قدس	۸۰۲،۳۳۵	۸۰۰،۲۷۹	۱،۰۲۸	۱،۰۴۴،۹۶۲	۱،۰۴۱،۹۸۱	۱،۴۹۱	+۴۵
۶	۲۸۰۵۲۰	شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور	۱۳،۱۰۰،۰۰۰	۱۲،۲۷۴،۰۰۰	۴۱۳،۰۰۰	۱۵،۴۰۰،۰۰۰	۱۴،۳۰۰،۰۰۰	۵۵۰،۰۰۰	+۳۳
۷	۲۸۱۰۰۰*	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	.	.	.	۲۰،۹۲۰،۰۰۰	۲۰،۹۲۰،۰۰۰	.	.
<b>جمع کل</b>			<b>۲۲،۳۳۲،۱۲۹</b>	<b>۲۱،۴۵۵،۸۹۳</b>	<b>۴۳۸،۱۱۸</b>	<b>۴۸،۰۷۸،۷۵۱</b>	<b>۴۶،۹۵۶،۰۱۶</b>	<b>۵۶۱،۳۶۸</b>	<b>+۲۸</b>

مأخذ: پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴.

\* دارای مصوبه واگذاری در قانون بودجه ۱۳۹۴.

۱. لازم به ذکر است ارقام مجموع، بدون در نظر گرفتن اقلام دوبار منظور شده مربوط به شرکت‌ها در لایحه بودجه محاسبه شده است.

- همان‌طور که از جدول ۱۳ برمی‌آید، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مجموع ۵۰ درصد سود ویژه که این شرکت‌ها به دولت می‌پردازند رقم ۵۶۱ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته ۲۸ درصد افزایش داشته است.

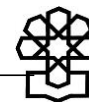
- بیشترین مقدار سود پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، مربوط به شرکت فرودگاه‌های کشور با رقم ۵۵۰ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته ۳۳ درصد رشد داشته است.

- بیشترین نرخ رشد سود پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، مربوط به شرکت صنایع هوایی قدس با ۴۵ درصد افزایش و کمترین آن مربوط به سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح با ۹۸ درصد کاهش می‌باشد.

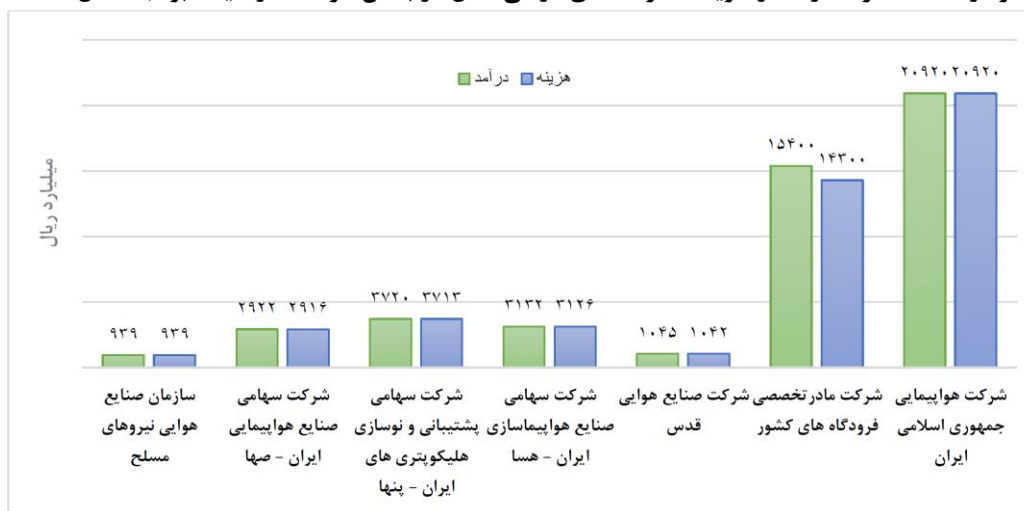
- ۵۰ درصد سود ویژه شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برابر صفر می‌باشد. لازم به ذکر است که شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) که در لیست شرکت‌های موضوع بند «ز» تبصره «۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ قرار گرفته بود در لایحه بودجه سال جدید بنابر حکم شماره ۱۶۱۲۴۳/ت/۵۰۳۹۲ هـ.تاریخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۸ مصوب هیئت وزیران از لیست شرکت‌های مشمول واگذاری خارج شده و در لیست شرکت‌های دولتی قرار گرفته است.

- از آنجایی که بخش قابل‌توجهی از درآمد شرکت فرودگاه‌های کشور از محل پروازهای عبوری هواپیماها به آسمان کشور به‌دست می‌آید، مدیریت این منابع به بخشی از درآمدهای ملی برای توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل هوایی کمک شایانی می‌کند. لذا می‌توان با بهبود زیرساخت‌ها و افزایش و توسعه مسیرهای پروازی و سیاست‌گذاری‌های ویژه جهت ترغیب شرکت‌های هواپیمایی بین‌المللی و هماهنگی با ارگان‌های دفاعی، به‌منظور کاهش مناطق ممنوعه پروازی، درآمدهای شایانی را نصیب کشور کرد.

در نمودار ۱۴ عملکرد (درآمد و هزینه) شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نشان داده شده است.

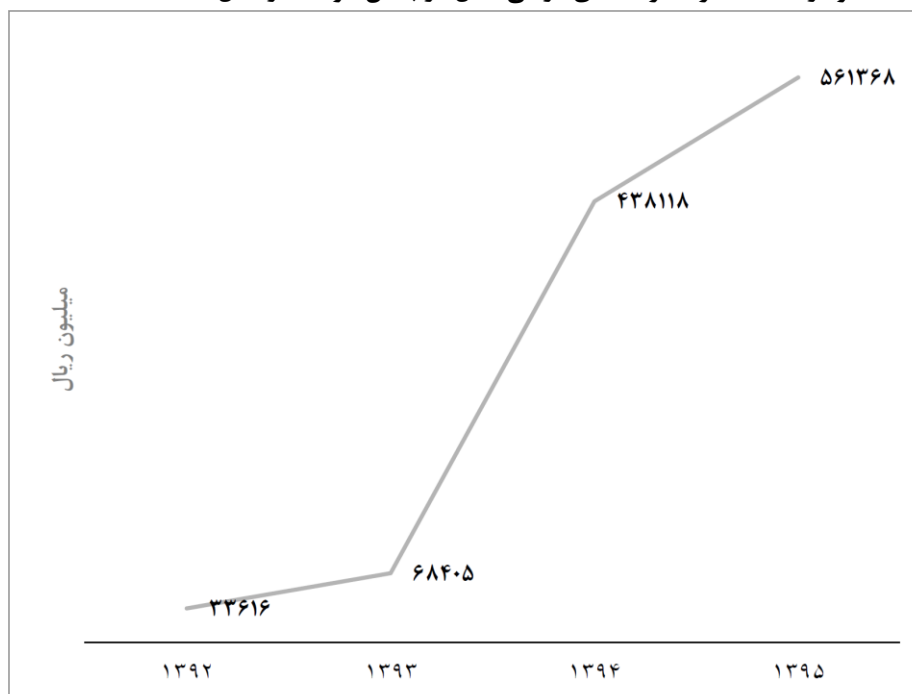


## نمودار ۱۴. عملکرد (درآمد و هزینه) شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵



مجموع اعتبارات شرکت‌های دولتی حوزه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ رقم ۵۶۱ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۲۸ درصد افزایش رشد داشته است. در نمودار ۱۵ روند رشد ۵۰ درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود این روند با سیر صعودی همراه بوده است.

## نمودار ۱۵. عملکرد شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵



### بررسی بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده

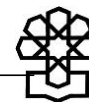
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، بر مبنای بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده، «به صندوق توسعه ملی در سال ۱۳۹۵ اجازه داده می‌شود تا نسبت به اعطای تسهیلات ارزی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و یا تعاونی برای طرح‌های توسعه‌ای شقوق مختلف حمل‌ونقل بدون انتقال مالکیت و با معرفی وزارت راه و شهرسازی و تضمین سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه و ذیربط این وزارتخانه در قبال اخذ حق دسترسی تا استهلاك اصل سرمایه و سود آن از استفاده‌کنندگان اقدام کند». با عنایت به بند فوق، این امکان وجود دارد تا تمام شرکت‌های حمل‌ونقل هوایی بتوانند از تسهیلات صندوق توسعه ملی به صورت ریالی و ارزی برای نوسازی ناوگان‌های هوایی خود اقدام کنند و در صورت استفاده از این تسهیلات، دولت تضمین‌های لازم برای بهره‌برداری از آن را خواهد داد. لازم به ذکر است که در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ این موضوع در بند «و» تبصره «۵» ماده واحده گنجانده شده بود.

### نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این گزارش لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مرتبط با بودجه بخش هوافضا شامل حوزه‌های هوایی، فضایی و هوافضا (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) مورد بررسی قرار گرفت. آنچه مسلم است فعالیت حوزه‌های هوایی و فضایی کشور فراسازمانی است و پیگیری و نظارت بر روند رشد و توسعه هر یک از حوزه‌های آن برعهده یک وزارتخانه نیست. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مشاهده شد که بجز بند «ج» از تبصره «۴» ماده واحده، هیچ بند یا تبصره دیگری به این بخش حیاتی و استراتژیک، خصوصاً در حوزه فناوری هوافضا نپرداخته است.

در کل مشاهده می‌شود که مجموع اعتبارات بخش هوافضای کشور رشد ۰/۶ درصدی داشته است و از مجموع رقم ۹,۴۳۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به رقم ۹,۴۹۱ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ رسیده است و به این ترتیب ۰/۳۵ درصد از کل بودجه عمومی کشور را به خود اختصاص داده است.

در حوزه هوایی مشاهده می‌شود که سهم اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ افت ۱۹ درصدی داشته و از مبلغ ۱,۶۱۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۴ به ۱,۳۱۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۵ رسیده است. در این میان سهم اعتبارات حمل‌ونقل هوایی ۱,۰۰۱ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته ۲۵ درصد افت داشته است. همچنین مجموع درآمدها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۶ درصدی داشته و از مجموع رقم ۶۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۴ به رقم ۶۳۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۵ رسیده است. در این میان سهم شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور با ۲۷ درصد از کل اعتبارات بخش هوافضا قابل توجه است. همچنین پنجاه درصد سود ویژه



شرکت‌های هوافضایی (که در حوزه هوایی فعالیت دارند) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مبلغ ۵۶۱ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ با رقم ۴۳۸ میلیارد ریال رشد ۲۸ درصدی داشته است.

در ادامه روند بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ موارد ذیل در حوزه هوایی قابل اشاره می‌باشد:

- از آنجایی که بخش قابل‌توجهی از درآمد شرکت فرودگاه‌های کشور از محل پروازهای عبوری هواپیماها از آسمان کشور به‌دست می‌آید، مدیریت این منابع می‌تواند به توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل هوایی کمک شایانی کند. لذا می‌توان با بهبود زیرساخت‌ها و افزایش و توسعه مسیرهای پروازی و سیاستگذاری‌های ویژه جهت ترغیب شرکت‌های هواپیمایی بین‌المللی برای عبور از آسمان ایران و هماهنگی با ارگان‌های دفاعی به‌منظور کاهش مناطق ممنوعه پروازی، درآمدهای شایانی را نصیب کشور کرد.

- به‌منظور افزایش تعداد فرودگاه‌های سودده و همچنین خرید و نصب تجهیزات نوین ناوبری و ارتباطی شبکه هوایی، باید مصرف منابع مالی را بر مبنای نیاز فرودگاه تخصیص داد. همچنین می‌توان بخشی از این درآمدها را صرف بهبود جایگاه نظارتی و حاکمیتی سازمان هواپیمایی کشوری کرد.
- با توجه به آزادسازی‌ها، به‌منظور کاهش هزینه‌های پروازی، به نظر می‌رسد با وجود تأمین اعتبارات امنیتی در مورد حفاظت از فرودگاه‌ها، قراردادهای نهادهای امنیتی با شرکت‌های هواپیمایی لغو گردد.

- با توجه به بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده، امکان نوسازی ناوگان فرسوده حمل‌ونقل هوایی فراهم آمده است که دولت از محل آن می‌تواند تضمین‌های لازم را به تمام شرکت‌های هوایی که از تسهیلات بند مربوطه استفاده می‌کنند فراهم آورد. به‌موجب همین بند شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) که به‌موجب حکم شماره ۱۶۱۲۴۳/ت/۵۰۳۹۲ هـ تاریخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۸ مصوب هیئت وزیران از لیست شرکت‌های مشمول واگذاری خارج شده است می‌تواند از حمایت‌های دولتی بهره‌مند گردد. خروج شرکت هما اگرچه مغایر با برخی اهداف اسناد بالادستی کشور، نظیر اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی است، اما با توجه به رقابت ایجاد شده به‌واسطه آزادسازی‌ها و موقعیت پساتحریم، این اقدام دولت برای تثبیت این برند ملی، سازنده ارزیابی می‌شود.

- در مورد کاهش ۵۹ درصدی اعتبارات احداث و تکمیل فرودگاه امام خمینی (ره) به رقم حدودی ۴۳۱ میلیون ریال، به نظر می‌رسد اراده‌ای برای تکمیل زود هنگام این فرودگاه، با توجه به نیاز کشور، وجود ندارد. البته قرارگیری ردیف «توسعه فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)» در لیست طرح‌های قابل اجرا با مشارکت بخش خصوصی اقدام مناسبی در راستای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی می‌باشد.

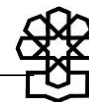
در حوزه فضایی مشاهده می‌شود که سهم اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ افت ۲ درصدی داشته و از مبلغ ۱,۴۲۶ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ به ۱,۳۹۲ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ رسیده است. این مبالغ به انضمام ردیف‌های متفرقه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ به رقم ۷,۸۶۲ میلیارد ریال می‌رسد که نسبت به قانون بودجه سال قبل ۳ درصد رشد داشته است. در این میان سهم اعتبارات پژوهشگاه فضایی ایران ۱,۲۲۰ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته ۶ درصد افت داشته است. همچنین مجموع درآمدها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۲ درصدی داشته و از مجموع رقم ۱,۱۴۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۴ به رقم ۱,۱۷۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۵ رسیده است. در این میان سهم پژوهشگاه فضایی ایران با ۴۸ درصد از کل اعتبارات بخش هوافضا بیشترین سهم اعتبارات این حوزه را به خود اختصاص داده است.

در ادامه روند بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ موارد ذیل در حوزه فضایی قابل اشاره می‌باشد:

- تصویب قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات از سوی مجلس شورای اسلامی، اقدام حمایتی مجلس از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است که می‌تواند به توسعه حوزه فضایی کشور با هدف توسعه خدمات و کاربردهای فضایی کمک کند و پیشنهاد می‌شود سهم حوزه فضا به صورت شفاف مشخص شود.

- براساس تصویب هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۲۵ بنابه پیشنهاد شماره ۱۰۱,۴۸۰۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۳/۲۴ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به استناد تبصره «۱» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اساسنامه شورای عالی فضایی تصویب شد که براساس ماده (۴) دبیرخانه شورا در سازمان فضایی ایران ایجاد و تشکیلات، نیروی انسانی و اعتبارات مورد نیاز با رعایت تبصره «۲» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مصوب ۱۳۸۲، در آن سازمان پیش‌بینی می‌شود و این درحالی است که قرار گرفتن آن در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری غیرقانونی است. نتیجه چنین سیاستی احتمال ایجاد واگرایی در مدیریت کلان حوزه فضایی را افزایش می‌دهد.

- با توجه به بند «ب» ماده (۴۷) قانون پنجم توسعه در خصوص حفظ نقاطمداری و محدودیت زمان کشور برای ارسال ماهواره مخابراتی در تنها نقطه‌مداری باقی‌مانده کشور، اعتبار ۳۱ میلیارد ریال در قالب ردیف «برنامه توسعه فعالیت‌های فضایی و حفظ نقاطمداری» ناکافی به نظر می‌رسد. از طرفی لحاظ ردیف اعتبار «حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، با اعتبار ۶,۰۰۰ میلیارد ریال در ردیف متفرقه که بیش از ۴ برابر کل اعتبارات حوزه فضایی کشور است، نوعی ابهام و بی‌نظمی در



محاسبه و تحلیل اطلاعات ایجاد کرده است. همچنین پیشنهاد می‌شود ردیف مربوطه ذیل سازمان فضایی ایران قرار گیرد.

حوزه هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برای اولین بار ردیف‌های بودجه مجزا دریافت کرده است. این حوزه پس از انتزاع پژوهشگاه هوافضا (پژوهشکده سامانه‌های فضانوردی سابق) از پژوهشگاه فضایی ایران و ارتقای جایگاه، در مجموع رقم ۳۱۶ میلیارد ریال اعتبار دریافت کرده است. همچنین درآمد این حوزه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است.

لازم به ذکر است اعتبارات موضوع «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری، ابلاغی توسط مقام معظم رهبری برای اولین بار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ منظور شده است که ۰/۴ مجموع اعتبارات آن به‌منظور توسعه حوزه‌های فضایی و هوافضای کشور می‌باشد.

#### منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه، مصوب مجلس شورای اسلامی.
۴. لایحه احکام مورد نیاز اجرای برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۵. سند جامع توسعه هوافضای کشور، مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۶. گزارش بررسی بخش هوافضا لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.



مرکز پژوهش‌ها  
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۶۸۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور ۲۵. بخش هوافضا

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه کمیته هوافضا)

تهیه و تدوین‌کنندگان: شیما فلاحی، علی اعظمی

ناظر علمی: مهدی فقیهی

مدیر مطالعه: پریسا علیزاده

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: \_\_\_\_\_

ویراستار ادبی: \_\_\_\_\_



واژه‌های کلیدی: \_\_\_\_\_

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۱/۱۳